

Människohandel för sexuella och andra ändamål

Lägesrapport 9

1 jan - 31 dec 2006

**RKP
KUT
RAPPORT
2007:6**

**Rikskriminalpolisen
KRIMINALPOLISENHETEN
Underrättelsesektionen**

SÄNDLISTA

Justitiedepartementet, 103 33 STOCKHOLM
Justitieukskottet, Riksdagen, 100 12 STOCKHOLM
Riksåklagaren, Box 5553, 114 85 STOCKHOLM
Samtliga internationella åklagarkammare
Samtliga polismyndigheter
Kriminalunderrättelsetjänstens samordningsområden
Samtliga länskutenheter
Brottsförebyggande Rådet, Box 1386, 111 93 STOCKHOLM
Brottsoffermyndigheten, Box 470, 901 09 UMEÅ
Kriminalvårdsstyrelsen, 601 80 NORRKÖPING
Socialdepartementet, 103 33 STOCKHOLM
Socialstyrelsen, 106 30 STOCKHOLM
Socialtjänstförvaltningen, Stockholm, 106 64 STOCKHOLM
Integrations- och jämställdhetsdepartementet 103 33 STOCKHOLM
Elisebeth Markström, Socialdemokratiska Riksdagsgruppen,
100 12 STOCKHOLM
Rikskvinnocentrum, Akademiska sjukhuset, 751 85 UPPSALA
ROKS, Riksorganisationen för Kvinnojourer i Sverige, Hornsgatan 66, 1 tr,
118 21 STOCKHOLM
SKR, Sveriges Kvinnojourers Riksförbund, Bondeg 40, 116 33 STOCKHOLM
BOJ, Riksförbundet Brottsofferjourerna, Bondeg 40, 116 33 STOCKHOLM
Kvinnoforum, Karlbergsvägen 77, 113 35 STOCKHOLM
Kvinna till Kvinna, Kristinebergs slottsväg 8, 112 52 STOCKHOLM
Kriscentrum för Kvinnor, Wollmar Yxkullsgatan 23, 118 50 STOCKHOLM
Alla Kvinnors Hus, Box 4023, 102 61 STOCKHOLM
Sveriges Kvinnolobby
Rädda Barnen, Torsgatan 4, 107 88 STOCKHOLM
ECPAT-Sverige, Nybrokajen 7, 111 48 STOCKHOLM
Europol, Haag
KRIPOS, Norge
Rigspolitchefen, Afd E, Danmark
Centralkriminalpolisen, Finland
Rigspolitchefen-Internasjonal Avdeling, Island
Bureau NRM, Box 20301, 2500 The Hague, The Netherlands

Inom Rikspolisstyrelsen:

Rikspolischefen
Överdirektören
C Polisenheten
C Polishögskolan

Inom Rikskriminalpolisen:

Rikskriminalchefen
Enhetscheferna
C Underrättelsesektionen
C IT-brottssektionen

INNEHÅLL

1	<i>Inledning</i>	3
2	<i>Sammanfattning</i>	4
3	<i>Brottsutvecklingen</i>	6
3.1	Människohandel för sexuella ändamål	6
3.2	Andra former av människohandel	11
4	<i>Handel med barn</i>	13
4.1	Bakgrund	13
4.2	Situationen i Sverige m.m.	13
4.3	Exempel på Modus Operandi – barn som utnyttjas för att begå brott	14
4.4	Utmaningar för rättsväsendet m.m.	15
5	<i>Analys</i>	16
5.1	Människohandel för sexuella ändamål	16
5.2	Människohandlare och hallickar	17
5.3	Lagföringar av människohandelsbrott	18
5.4	Handel med barn	18
5.5	Människohandel för andra ändamål	19
5.6	Hemlig rumsavlyssning	19
6	<i>Förslag till åtgärder</i>	21
	<i>Bilaga 1 - Inrapportering från polismyndigheterna</i>	24
	<i>Bilaga 2 - Lagstiftning på området</i>	34
	<i>Bilaga 3 - Rättstillämpning</i>	38
	<i>Bilaga 4 - Domar</i>	45
	<i>Bilaga 5 - Brottsförebyggande rådet - Anmällda brott år 2006</i>	53

1 Inledning

Härmed överlämnas Lägesrapport 9 "Människohandel för sexuella och andra ändamål" avseende år 2006. Rikskriminalpolisen har sedan 1997 ett uppdrag från regeringen att som nationell rapportör följa utvecklingen vad gäller människohandel i, till och från Sverige. De årliga lägesrapporterna om människohandel presenteras som ett resultat av detta uppdrag och är främst avsedda för regeringen, myndigheter i allmänhet och i synnerhet polisens särskilda enheter. Lägesrapporten innehåller dock även information som kan vara användbar för frivilligorganisationer och allmänheten.

Rapporten syftar till att ge en bild av människohandeln för olika ändamål samt dess omfattning och utbredning. Dessutom föreslås i rapporten ett antal åtgärder för att förebygga en fortsatt brottsutveckling och hur detta brott kan bekämpas.

Föregående rapporter har beskrivit polisens arbete nationellt och internationellt. De har även innefattat andra aktörers arbete på området, referat av domar m.m. Genom åren har rapporterna blivit alltför omfattande varför Rikskriminalpolisen beslutat i fortsättningen rapportera i enlighet med det ursprungliga regeringsuppdraget från 1997. I detta uppdrag ligger att "samla uppgifter om omfattningen av sådan handel i Sverige och mellan Sverige och andra länder och hur den kan förebyggas och bekämpas". Domar i fall som rör människohandel, koppleri och andra människohandelsliknande brott under 2006, statistik rörande antal offer och gärningsmän samt påföljder m.m. redovisas därför i *bilagor* till denna rapport. Nytt för året är en bilaga rörande rättstillämpningen.

Rapporten har utarbetats av kriminalinspektörerna Kajsa Wahlberg och Karin Svedlund vid Rikskriminalpolisens underrättelsesektion.

Therese Mattsson
Rikskriminalchef

2 Sammanfattning

I Rikskriminalpolisens nionde lägesrapport om människohandel för sexuella och andra ändamål, redogörs för polisens arbete mot människohandel och hur denna kan förebyggas och bekämpas samt aktuell lagstiftning på området och dess tillämpning.

Under år 2006 har 37 anmälningar om människohandel, varav 26 för sexuella ändamål och elva för andra ändamål, upprättats i Sverige. Under det aktuella året har elva personer dömts för människohandel. Dessutom har en person dömts för medhjälp till människohandel och ytterligare 6 personer dömts för människohandelsliknande brott såsom grovt koppleri/koppleri. Domarna har i flera fall också innefattat annan brottslighet som typiskt bedöms förekomma inom organiserad brottslighet såsom narkotikabrott, vapenbrott och människosmuggling samt våldtäkt och koppleri/ grovt koppleri. Domarna har avkunnats i Stockholms län, Östergötlands län och Södermanlands län. En åklagare i Skåne län har dessutom utfärdat ett *strafföreläggande* och en villkorlig dom för koppleri av människohandelsliknande karaktär. Under 2006 har också 22 män dömts eller förelagts bötesstraff genom strafföreläggande för att de köpt eller försökt köpa sexuella tjänster inom ramen för de brottsliga nätverk som polisen avslöjat.

Detta kan jämföras med år 2005 då 7 personer dömdes för människohandel och 25 personer för grovt koppleri/koppleri m.m. som varit av människohandelsliknande karaktär. Antalet domar från år till år kan i sig inte ligga till grund för att peka på öknings- eller minskningar av människohandel eller koppleriverksamhet. Det visar mer på vilka prioriteringar polisen gör, vilka resurser man har och hur problembilden ser ut i olika delar av landet.

Enligt Rikskriminalpolisen är det inte möjligt att göra en uppskattning av hur många flickor och kvinnor som kan ha varit offer för människohandel för sexuella ändamål till och inom Sverige under 2006. Antalet människohandelsoffer som uppdagas i Sverige är till stor del avhängigt de resurser som polisen lägger ner på att uppdaga denna brottslighet och polisens insatser skiftar kraftigt från län till län och från år till år.

I de förundersökningar som lett till fällande domar i Sverige under 2006 rekryterade gärningsmännen i huvudsak kvinnor och flickor från Estland, Ryssland, Slovakien och Rumänien, Bulgarien och Albanien med syfte att utnyttja dem för sexuella ändamål i Sverige. I andra förundersökningar har även enstaka kvinnor och flickor från Thailand, Polen, Nigeria, Kenya och Tjeckien förekommit. I övrigt finns även information om att kvinnor och flickor från Lettland och Ukraina har rekryterats till Sverige för prostitutionens ändamål. Kvinnorna och flickorna har varit i åldrarna mellan 16–35 år.

Gärningsmännen, män och enstaka kvinnor, har under 2006 ursprungligen kommit från Estland, Ryssland, Slovakien, Bosnien och Hercegovina, Serbi-

en och Montenegro, Forna Jugoslavien, Makedonien, Rumänien, Syrien och Sverige. Några av gärningsmännen har vistats i Sverige under en längre tid eller haft sin hemvist i här, medan andra har kommit hit enbart för att bedriva brottslig verksamhet.

Försäljningen av sexuella tjänster sker i Sverige, liksom i andra länder, allt oftare via Internet. Under 2006 har Rikskriminalpolisens IT-brottssektion biträtt polismyndigheterna i fall där flickor och kvinnor lagts ut till försäljning via Internet. Under året har försäljningen på Internet delvis ändrat karaktär. Via annonser på Internet kan nu sexköpare få kontakt med bokningscentraler i utlandet och genom att ringa eller skicka E-post m.m. kan de beställa kvinnor till Sverige. De beställda kvinnorna skickas sedan till Sverige på lämpligaste sätt. Resor och hotellrum bokas av hallickarna och människohandlarna, och sexköparna får betala för sexköpen antingen kontant eller genom att sätta in pengar på ett konto. Direktiv till sexköparna och kvinnorna om tid och plats för överenskomna sexköp förmedlas genom Internet och SMS.

För att underlätta lagföring av gärningsmän har en bestämmelse om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för utländska vittnen och målsägande i människohandelsfall införts i utlänningslagen¹ när det anses befogat för genomförande av förundersökning och huvudförhandling i brottmål. Under 2006 har 21 beslut fattats av Migrationsverket om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för sådana bevispersoner. Den 1 juli 2007 ändrades bestämmelsen och ställer nu krav på bevispersonen att denne ska samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, bryta alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott m.m. På ansökan av förundersökningsledaren kan nu också ett uppehållstillstånd under 30 dagar utfärdas om bevispersonen vill ha *betänketid* för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon eller han vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna.

År 2003 öronmärkte den dåvarande regeringen 30 miljoner kronor för polisens arbete mot människohandel under åren 2004–2006. Dessa medel underlättade för polisen att bekämpa människohandeln och utbilda polismyndigheterna i frågor som rör denna brottslighet. I enlighet med Rikspolisstyrelsens planeringsföresättningar för 2004–2006² var utredningar av dessa brott en prioriterad fråga. För att säkerställa fortsatt prioritering av frågorna och för att fördjupa kännedomen om människohandelns utbredning behövs öronmärkta medel även i fortsättningen.

Liksom med människohandel för sexuella ändamål är det svårt att ge exakta uppgifter på omfattningen av människohandel för tvångsarbete i Sverige. Enstaka informationer som rör människohandel för tvångsarbete har inkommit till polisen och i några fall har förundersökningar inletts. Information till polisen tyder på att dessa offer kan upptäckas i arbetskraftsintensiva sektorer

¹ Utlänningslagen (2005:716) 5 kap. 15 §.

² Rikspolisstyrelsens planeringsföresättningar, 2003-12-12, EKB-903-4213/03.

t.ex. inom byggnadssektorn, jordbruket, hushållsarbete och livsmedelsindustrin. Enstaka förundersökningar har inletts i fall där barn från sydöstra Europa utnyttjats för stöldändamål.

Rapporten tar även upp förekomsten av handel med flickor och pojkar under 18 år i och till Sverige och ger förslag på hur denna kan förebyggas och bekämpas.

Rapporten redogör även för regeringens förslag om hemlig rumsavlyssning som är av intresse i denna brottsbekämpning, och kan konstatera att denna, enligt lagförslaget, endast undantagsvis kommer att kunna tillämpas i förundersökningar om människohandel.

3 Brottsutvecklingen

3.1 Människohandel för sexuella ändamål

Rikskriminalpolisen erhåller information om vilka som ligger bakom människohandel inom, genom och till Sverige från polismyndigheterna, PTN-sambandspoliserna³, allmänheten och Migrationsverket. Denna information samt de förundersökningar som bedrivits tyder på att människohandel inte bara är ett storstadsfenomen utan förekommer även på mindre orter.

För 2006 gäller informationen i första hand handel med kvinnor och flickor under 18 år från Estland, Ryssland, Rumänien och Polen för prostitutionsändamål. Även ett mindre antal kvinnor och flickor från Bulgarien, Tjeckien, Slovakien, Nigeria, Thailand och Kenya har förekommit som målsäganden i utredningar. I övrigt finns även information om att kvinnor och flickor från Lettland och Ukraina rekryterats till Sverige för prostitutionsändamål.

Information ger vid handen att antalet kvinnor från Thailand som bjuds ut i prostitution i Sverige ökar. Dessa kvinnor kommer ofta till Sverige genom anknytning till en svensk man eller genom inbjudan från en person, ofta med thailändskt ursprung, bosatt i Sverige.

Sedan 1999 har de flickor och kvinnor som förekommit som målsägande i rättsfallen varit i åldrarna mellan 16–35 år. De tillhör ofta grupper som är särskilt utsatta såväl ekonomiskt som socialt i hemländerna. Flertalet kvinnor tillhör minoritetsgrupper som har stora svårigheter att få anställning i hemlandet eller kommer från en hemmiljö där det förekommit missförhållanden såsom misshandel, sexuella övergrepp och social utslagenhet. Av domar framgår att flera av dessa kvinnor aldrig tidigare har rest utanför sina ursprungsländer innan de utsatts för människohandel för sexuella ändamål. De saknar därför helt kunskap om hur det svenska samhället fungerar och om möjligheterna till att söka hjälp och skydd från polis, sociala myndigheter och frivilligorganisationer. Ingen av kvinnorna och flickorna förstod eller talade svenska och bara ett fåtal behärskade engelska.

³ Polis- och tullsamarbete mellan de Nordiska länderna.

3.1.1 *Antal offer för människohandel*

Enligt Rikskriminalpolisen är det inte möjligt att göra en uppskattning av hur många flickor och kvinnor som kan ha varit offer för människohandel i Sverige under 2006. För det första är antalet människohandelsoffer som uppdragas i Sverige till stor del avhängigt de resurser som polismyndigheterna lägger ner på att uppdaga denna brottslighet. Här skiftar polisens insatser kraftigt från län till län och från år till år. För det andra går det inte att identifiera eller ens lokalisera alla flickor och kvinnor som kan komma att nämnas under telefonavlyssning eller iakttas under polisens spaning. För det tredje är det svårt att bara inskränka sig till att uppskatta antalet offer för människohandel då flera av dessa utredningar resulterar i domar om koppleri/grovt koppleri vilket är ett brott mot staten. Se bilaga 2, "Målsägande- och vittnesbegreppet".

3.1.2 *Profiler: gärningsmän, organiserade nätverk och offer för människohandel*

Under 2006 har ett trettiotal förundersökningar rörande människohandel och människohandelsliknande brott bedrivits vid polismyndigheterna i landet. Under det aktuella året har elva personer dömts för människohandel. Dessutom har en person dömts för medhjälp till människohandel och ytterligare sex personer dömts för människohandelsliknande brott som grovt koppleri eller koppleri. En åklagare i Skåne län har, trots brottets allvarliga beskaffenhet, utfärdat ett strafföreläggande och en villkorlig dom för koppleri av människohandelsliknande karaktär. Detta visar, enligt Rikskriminalpolisens uppfattning, på bristande kunskap om brottet, dess utveckling och konsekvenser av detta för offren och samhället i stort.

Under 2006 har Rikskriminalpolisen fått ytterligare belägg för att de som sysslar med människohandel även begår andra brott, som typiskt bedöms förekomma inom organiserad brottslighet såsom narkotikabrott, vapenbrott och människosmuggling.

De brottsliga nätverk som uppdagas i Sverige är, som tidigare nämnts, av mindre omfattning. De består av både män och kvinnor av olika etniska ursprung. Flertalet av de inblandade kvinnorna har tidigare utnyttjats i prostitution innan de fått ta på sig rollen som hallick. Strukturen på de kriminella organisationer som avslöjas i Sverige kan variera från att ha anknytning till den estniska organiserade brottsligheten, till familjeliknande konstellationer där ett gift eller sammanboende par försörjer sig på att prostituera utländska kvinnor och flickor. Från tidigare rättsfall kan det konstateras att nästan samtliga som åtalats eller dömts för människohandel för sexuella ändamål eller människohandelsliknande brott under åren haft en stark anknytning till det land som brottsoffren kommit ifrån eller där de varit bosatta.

Detta innebär att gärningsmännen haft goda kunskaper om brottsoffrens levnadsförhållanden och deras ekonomiska och sociala förutsättningar i ursprungslandet, och utnyttjat denna kunskap. Majoriteten av gärningsmännen

har vistats under längre tid eller haft sin hemvist i Sverige och har därmed också kunskaper om förhållandena här. De behärskar även svenska och ibland också engelska språket.

De personer som legat bakom den verksamhet som upptäckts under 2006 har varit män och några kvinnor från Estland, Ryssland, Bosnien och Hercegovina, Serbien och Montenegro, Forna Jugoslavien, Syrien, Rumänien, Slovakien, Makedonien och Sverige. Ett antal av de utländska medborgarna har varit bosatta i Sverige eller kommit hit med avsikt att bedriva brottslig verksamhet. I Stockholm har polisen noterat en ökad andel kvinnliga människohandlare och hallickar. Dessa kvinnor har i de allra flesta fall själva utnyttjats i prostitution eller varit offer för människohandel. Det förekommer att kvinnliga gärningsmän tilldelas en roll som rekryterare men även som ”platschefer” då de anses ha lättare att vinna andra kvinnors förtroende.

När polisen gör ett tillslag mot en bordell i Sverige påträffas som regel aldrig mer än 3–4 kvinnor samtidigt i lokalen, samt ett antal sexköpare. Rikskriminalpolisen kan konstatera efter att bl.a. ha studerat den telefonavlyssning som görs i dessa fall att tillströmningen av sexköpare ofta inte är så stor som hallickarna önskar. Det är uppenbart att förbudet mot köp av sexuell tjänst, den s.k. sexköpslagen, fortfarande fungerar som en barriär för människohandlare och hallickar att etablera sig i Sverige. Det är av stor betydelse att åtgärderna mot människohandel är heltäckande för att människohandeln för sexuella ändamål till, från och inom Sverige ska kunna förebyggas och bekämpas. Insatserna är heltäckande först när de innefattar förebyggande åtgärder, när offren får det skydd och den assistans de behöver och har rätt till, och när de rättsvårdande myndigheterna (polis, åklagare och domstolar) ingriper mot människohandlare, hallickar och sexköpare. Samtliga dessa kriminella aktörer är förutsättningen för att handeln ska fungera och vara lönsam.

3.1.3   *Försäljning och köp av sexuella tjänster på Internet*

Försäljningen av sexuella tjänster sker i Sverige, liksom i andra länder, mestadels via Internet. Under 2006 har Rikskriminalpolisens IT-brottssektion biträtt polismyndigheterna i landet med utredningar i de fall där flickor och kvinnor lagts ut till försäljning för sexuella ändamål via Internet. Enligt Rikskriminalpolisen är antalet annonser riktade till sexköpare på nätet ganska stabilt jämfört med 2005. Den mest kända sajten ”Sekreterarskolan”, vars server ligger i Nederländerna, har förlorat många av sina annonsörer. Detta beror troligtvis på att det kostar pengar att annonsera där och då har gärningsmännen valt att lägga upp annonserna på sajter som är gratis.

I dag kan sexköpare beställa kvinnor och flickor till Sverige via Internet för att utnyttja dem sexuellt genom att ringa en bokningscentral i utlandet. Resor och hotellrum beställs troligtvis av bokningscentralen, och sedan skickas kvinnorna till Sverige eller till något annat land beroende på sexköparens önskemål. Direktiv till kvinnorna och sexköparna om tid och plats för överenskomna sexköp förmedlas genom Internet och via SMS. På webbsidorna

framgår ofta i klartext att sexköparen ska sätta in en viss del, oftast hälften, av köpesumman på ett konto och betala resterande summa kontant till kvinnan.

Generellt börjar det bli svårare för polisen att få fram bevis som knyter gärningsmännen fysiskt till kvinnorna. Människohandlarna besöker sällan eller aldrig lokalen där kvinnorna utnyttjas, och visar sig sällan ute tillsammans med dem. Genom telefonavlyssning har det framkommit att kvinnorna får noggranna instruktioner av gärningsmännen att alltid säga att de är i Sverige i "egen regi". När kvinnorna ska lämna över sina inkomster till gärningsmännen sker det ofta på offentliga platser eller under färd med allmänna kommunikationsmedel för att försvåra upptäckt. Huvudmännen, dvs. de som befinner sig högre upp i de kriminella nätverken, visar sig över huvud taget inte i Sverige utan skickar hit s.k. "platschefer".

3.1.4 Människohandelns offer

Generellt sett är brottsoffer oftast samarbetsvilliga och både vill och vågar hjälpa polisen att ange misstänkta gärningsmän. Offer för människohandel för sexuella ändamål betar sig oftast inte som förväntas av en kvinna som utsatts för ett allvarligt brott. Ofta har dessa kvinnor ett bristande förtroende för myndigheter och är inte så villiga att tala med polisen eller så kan de ha ett bristande förtroende för de tolkar som finns tillgängliga. De känner rädsla för repressalier från förövarna och de känner skam och skuld över att tala om de sexuella övergrepp de varit med om. Dessutom kommer tolkarna ibland från samma bakgrund och plats som offret, som därför kan känna oro för sin personliga säkerhet och att nedsättande information sprids om dem i deras hemländer. Alla dessa hinder måste överbryggas innan förhørsledaren kan få en förtroendefull kontakt med brottsoffret. Till detta kommer att dessa kvinnor ofta har mycket olika bakgrund. Det kan röra sig om kvinnor som prostituerats för första gången, eller kvinnor som utnyttjats i prostitution i många år.

Rikskriminalpolisen menar att oavsett offrets bakgrund och uppträdande så är det viktigt att de förhållanden som ett brottsoffer lever under verkligen i detalj beskrivs för och bedöms av domstolen. De senaste åren har det blivit allt vanligare att förordna sakkunniga i människohandelsmål för att klargöra vilka sociala, ekonomiska, juridiska och politiska förhållanden som offren lever under och de psykologiska mekanismer som styr människohandelsoffrens handlande och vad som ligger bakom offrets påstådda "frivillighet".

3.1.5 Modus operandi

Människohandlarna måste tvinga, övertala och/eller utnyttja deras sårbarhet för att få kvinnorna att lämna sin hemmiljö. Detta kan göras på olika sätt. Enstaka offer förs helt enkelt bort med våld, ibland efter att ha drogats. Mera vanligt är att kvinnor reser efter det att de ingått en överenskommelse med rekryteraren som de fått kontakt med via tidningsannonser, Internet, lokala rekryteringsbyråer eller genom personliga kontakter.

En del offer är vilseledda och tror att de ska erbjudas regelrätta arbeten som t.ex. au pair, servitris eller städare i mottagarländerna. En del kvinnor vet att de kommer att utnyttjas på olika sätt men blir lurade när det gäller de verkliga villkoren, levnadsförhållandena, det ekonomiska upplägget, övergrepp och graden av personlig frihet. För det mesta behövs inget tvång utan det räcker med att förövarna utnyttjar offrens hjälplöshet och målar upp en bild med löften om pengar som de har svårt att motstå på grund av deras utsatta situation.

Offren förväntas ofta betala tillbaka en summa pengar för resehandlingar, kostnader för resor och andra kringkostnader. Detta skapar en skuldfälla, som går ut på att den som lånat pengarna av människohandlaren aldrig kommer att tjäna tillräckligt för att kunna göra sig skuldfria. Människohandlarna behåller dessutom vanligen hela eller större delen av inkomsterna. Den ursprungliga skulden ökar allt snabbare också eftersom kvinnorna oftast förväntas betala för olika kringkostnader i mottagarlandet (t.ex. för annonsering och lokalhyra, transporter, hygienartiklar och mat); ett kostnadsansvar som offret inte får veta något om under rekryteringsskedet.

Människohandlaren använder oftast bil, buss eller färja för att transportera kvinnorna till Sverige, men flyg förekommer också. Förekomsten av prostitutionens verksamheter på färjorna till och från Sverige har uppmärksammats under året men polismyndigheterna saknar information för att kunna bedöma omfattningen av dessa. När kvinnorna transporteras med färja får de antingen resa ensamma till Sverige eller tillsammans med en transportör.

I gränskontrollen visar kvinnorna själva upp sina passhandlingar och en summa pengar som hallicken/människohandlaren försett dem med. Kvinnorna måste överlämna pengarna, och ibland också passhandlingarna, till människohandlaren efter inresan. Det förekommer att gärningsmännen förser sig eller kvinnorna med falska eller andra personers passhandlingar för att dölja deras verkliga identitet. Detta görs också för att gärningsmännen vill kringgå krav på visering eller för att undvika upptäckt när en gärningsman är efterlyst. Det finns belegg för att kvinnorna också utnyttjas av sexköpare under transporten till Sverige eller till andra länder, för att verksamheten ska vara så lönsam som möjligt för gärningsmännen.

När kvinnorna kommit till Sverige får de ofta själva ta sig till en överenskommen adress, oftast en lägenhet, eller så förs de dit av gärningsmännen. Kvinnorna utnyttjas i prostitution i diverse olika lokaler, oftast lägenheter eller hotellrum, dit sexköparna får komma. Det förekommer också att hallickarna och människohandlarna eskorterar kvinnorna till överenskomna platser som exempelvis en sexköpares bostad eller till ett hotell. Skuldsatthet till människohandlarna och hot från dem att skada kvinnorna eller deras nära och kära gör att kvinnorna inte försöker fly.

Utåt sett ska det se ut som att kvinnorna bedriver prostitutionens verksamheten i egen regi och de får också instruktioner om att påstå detta om de anträffas av polisen. Upplägget är väl organiserat och de som ligger bakom verksamheten

kan styra verksamheten från i stort sett vilket land som helst. Det finns idag exempel på personer som befinner sig i andra länder och på andra kontinenter som dirigerar flickor och kvinnor för prostitutionsändamål i bl.a. Sverige. Detta kan göra att gärningsmannen riskerar att bli lurad på pengar eftersom de inte effektivt kan kontrollera hur många sexköpare som köper kvinnan, eller hur mycket de betalar. I vissa fall har gärningsmännen löst problemet genom att kvinnan åläggs att betala ett visst belopp för hyra av lägenheten. Denna hyra kan ligga på ca 2 000 kronor per dag och i vissa fall har ”kundunderlaget” varit så dåligt att kvinnorna blivit skyldiga gärningsmannen tusentals kronor. För att kontrollera kvinnan ytterligare har gärningsmannen i vissa fall väntat med att lägga ut annonsen på Internet med resultat att kvinnan omedelbart hamnat i skuld till honom.

Förövarna antas dessutom följa utvecklingen i Sverige vad gäller lagstiftning och debatten kring prostitution och människohandel för att effektivare kunna etablera sin verksamhet här.

3.2 Andra former av människohandel

3.2.1 *Tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd*

Andra utnyttjandesyften som nämns i människohandelsparagrafen är bl.a. att offret utnyttjas i krigstjänst eller tvångsarbete eller annat sådant *tvångstillstånd*. Med tvångstillstånd menas inskränkningar, helt eller delvis, av någons handlingsfrihet. Att människor utnyttjas som arbetskraft, arbetskraftsexploatering, är inte människohandel för tvångsarbete om inte människohandelsparagrafens rekvisit är uppfyllda.

Liksom med människohandel för sexuella ändamål är det svårt att ge exakta uppgifter på omfattningen av människohandel för tvångsarbete. Ett av skälen till detta är att det är ett dolt fenomen som sällan anmäls. Att det inte anmäls kan bero på bristande förtroende för rättsvårdande myndigheter och rädsla för repressalier. Oavsett dessa svårigheter så tyder tillgänglig information på att människohandel för tvångsarbete förekommer i Sverige. Det ska tilläggas att den information som finns rörande andra former av människohandel är knapphändig och delvis bygger på obekräftade uppgifter.

Enstaka informationer som rör människohandel för tvångsarbete har inkommit till Rikskriminalpolisen och i några fall har förundersökningar inletts. Dessa offer kan, enligt informationen, upptäckas i arbetskraftsintensiva sektorer t.ex. inom byggnadssektorn, jordbruket, hushållsarbete och livsmedelsindustrin. Detta är sektorer där också svartarbete är vanligt förekommande.

I Stockholm finns uppgifter om att estniska medborgare kommit till Sverige och arbetat avtalsenligt, troligtvis i byggbranschen, och tjänat ca 170 kr i timmen. Av dessa pengar har de sedan tvingats lämna 100 kr till involverade kriminella organisationer när de reser tillbaka till Estland. Dessa uppgifter har ännu inte kunnat bekräftas.

Gränspolisen i Stockholm ingår i Operation krogrensning⁴ där det främsta syftet med kontrollerna är att granska hur restauranger efterföljer alkoholagens bestämmelser om utskänkningstillstånd. I detta arbete har projektgruppen vid flera tillfällen stött på utländska medborgare som kan ha utnyttjats av sina arbetsgivare. Dessa personer, ofta med asiatiskt eller latinamerikanskt ursprung, vistas oftast illegalt i landet. Ärendena är svårutredda vilket kan bero på hot om repressalier om man samarbetar med polisen men också på inre stark sammanhållning inom särskilt kinesiska och vietnamesiska grupper.

I Sverige har det varit vanligt att säsongsarbetare har kommit från andra länder för att arbeta inom jordbruket och närliggande sektorer som inom bärplockningsverksamheter. Bärplockning har ofta utförts av människor från Ukraina och Thailand. Det har förekommit att personer från dessa länder hamnat i skuld till oseriösa organisationer eller att de inte fått någon ersättning alls. Det är ännu inte utrett huruvida de utnyttjats i tvångsarbete i människohandelsparagrafens mening.

Information har också inkommit till polisen om brittiska medborgare som lurats till Sverige av oseriösa personer, i tron att de ska tjäna mycket pengar på att lägga asfalt. De brittiska medborgarna har varit människor som på ett eller annat sätt levt vid sidan av samhället t.ex. uteliggare och mentalt funktionshindrade och har således varit lätta offer att rekrytera. I Sverige har passagen tagits ifrån dem och de har inte erhållit någon ersättning för utfört arbete utan snarare hamnat i skuld till gärningsmännen för resa och uppehälle m.m.

Polisen i Halmstad bedriver för närvarande en omfattande utredning rörande smuggling av vietnamesiska medborgare till Sverige. Här förekommer även misstankar om människohandel för tvångsarbete då några personer berättat om att de tvingats till Sverige för att arbeta på restaurang.

Obekräftad information ger vid handen att ett hundratal kvinnor från Latinamerika utnyttjas i städ- och hushållsbranschen i Stockholm.

Information om att människor från Rumänien, Polen och Bulgarien förs till Sverige för att utnyttjas för tiggeri- och stöldändamål har inkommit till flera polismyndigheter under 2006. Det är oklart huruvida dessa personer befinner sig under eventuella gärningsmäns kontroll. I Skåne län rör sådan information framför allt vuxna polska män som utnyttjats för stöldändamål. Denna information har ökat under 2006 och några enstaka förundersökningar har inletts i Malmö. Bekräftade uppgifter finns om att flickor och pojkar från Bulgarien utnyttjats för stöldändamål i Sverige och i andra länder i Europa.

⁴ I Operation krogrensning i Stockholm ingår, förutom Länsstyrelsen i Stockholms län, gränspolisen, Migrationsverket, Skatteverket och Räddningsverket. Det främsta syftet med kontrollerna är att granska hur alkohollagens bestämmelser om utskänkningstillstånd efterföljs.

Inom de kriminella nätverk som organiserar människohandel, för olika ändamål, förekommer det att man byter eller fingerar sin eller andras identitet. Detta kan ske bl.a. genom förfalskade pass eller genom att man reser hem, byter namn, får ett nytt pass och sedan reser ut igen sitt nya namn.

4 Handel med barn

4.1 Bakgrund

Den 20 november 1989 antog Förenta nationernas generalförsamling konventionen om barnets rättigheter den s.k. barnkonventionen. Konventionen har ratificerats av nästan alla länder i världen med Sverige som ett av de första. Barnkonventionen inkluderar de flesta former av mänskliga rättigheter och däribland rätten till skydd mot övergrepp och utnyttjande. Enligt barnkonventionen är en person som är under 18 år att anse ett som barn, om inte personen blir myndig vid en annan ålder enligt gällande lag i det land där personen lever. För Sveriges del gäller konventionens rättigheter för alla personer upp till 18 år. *Artikel 3* behandlar frågan om att alla åtgärder som rör barn och som vidtas av sociala institutioner, domstolar, lagstiftande organ m.fl. ska se till att barnets bästa kommer i främsta rummet. *Artikel 32* behandlar barnets rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot skadligt eller annars olämpligt arbete. Enligt *Artikel 34* skall barnet skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Enligt svensk lagstiftning gäller skyddet för alla barn under 18 år som vistas i Sverige, oavsett nationalitet. *Artikel 35* säger att ”konventionsstaterna ska vidta lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn för varje ändamål och i varje form”.

Hösten 2004 påbörjade Rikskriminalpolisen en kartläggning av handel med barn för sexuella och andra ändamål till, genom och inom Sverige och denna kartläggning har fortsatt under 2006. När kartläggningen av handel med barn i Sverige påbörjades fanns det få eller inga uppgifter om dessa brott hos polismyndigheterna, socialtjänsten eller frivilligorganisationerna. Rikskriminalpolisen valde därför att intervjua personer inom Socialtjänsten och Migrationsverket som kan tänkas komma i kontakt med flickor och pojkar som är offer för denna handel. Rikskriminalpolisen har även inhämtat information från de flickor som förekommit som människohandelsoffer i pågående polisutredningar. Trots en omfattande kunskapsinhämtning är det svårt att få en fullständig bild av hur handeln med barn ser ut i Sverige och fortfarande finns åtskilligt att kartlägga. Det bör också påpekas att det saknas ett heltäckande forskningsmaterial som rör handel med flickor eller pojkar för sexuella och andra ändamål i Sverige.

4.2 Situationen i Sverige m.m.

I de förundersökningar som bedrivits i Sverige under 2006 rörande människohandel för sexuella ändamål och till den liknande brott som koppleri/grovt koppleri har det inte förekommit några brottsoffer under 12 år. Barn som är offer för människohandel för sexuella ändamål är oftast i åldrarna 15–17 år.

Det finns såväl bekräftad som obekräftad information från frivilligorganisationer och polismyndigheter i Europa om att flickor och även pojkar köps och säljs för kommersiell sexuell exploatering, för tiggeri eller för att begå olika former av brott såsom fickstölder. Enligt en rapport från IOM⁵ från 2005 noteras en markant ökning av antalet barn som utnyttjas för tiggeri-ändamål, utsätts för kommersiell sexuell exploatering, och för tvångsarbete inom jordbruks- och byggindustrin. Många barn från Rumänien och Moldavien rekryteras exempelvis till organiserade tiggargång i Ryssland och Polen enligt rapporten, och där utnyttjas de under slavliknande förhållanden. De hålls instängda om nätterna, får nästan inget betalt och köps och säljs mellan olika ägare. De kan dessutom i vissa fall också utsättas för sexuella övergrepp.

Under 2006 har det skett en svag ökning av informationsinflödet till Rikskriminalpolisen när det gäller handel med barn för stöld- och tiggeriändamål från Bulgarien och Rumänien. Informationen visar att det finns ett intresse hos de som handlar med flickor och pojkar att även etablera sig i Sverige. Genom spaning i Stockholms centrala delar har polisen kunnat konstatera att grupper av individer i olika åldrar, oftast från sydöstra Europa kommer på tillfälligt besök till Sverige. Organisatorerna utnyttjar kvinnor och barn för tiggeri och för sexuella ändamål samt även för att begå stölder.

Två förundersökningar har inletts i Sverige rörande människohandel där barn från sydöstra Europa utnyttjats för stöldändamål. Bekräftade uppgifter finns som visar på att några av dessa flickor har utnyttjats för stöldändamål på flera orter i Sverige men även i andra länder i Europa. Misstankar finns om att förövare köpt eller hyrt barnen av fattiga föräldrar för att resa runt med dem i Europa i syfte att utnyttja dem för stöldändamål.

I Sverige finns det exempel på kopplingar mellan människohandel för sexuella ändamål och handel med flickor i syfte att de ska utnyttjas för tiggeri. Ett sådant exempel är en förundersökning i Stockholm under 2006 som involverade rumänska kvinnor som förts till Sverige för att utnyttjas i prostitution. Samtidigt som polisen spanade för att avslöja människohandlarna upptäcktes kopplingar till exploatering av barn genom tiggeri på pendeltåglinjer. I samband med husrannsakan m.m. i ärendet påträffades förtryckta kort som barnen använt sig av på pendeltågen. Korten var skrivna på svenska med en uppmaning till resenärerna att skänka pengar till fattiga och nödställda.

4.3 Exempel på Modus Operandi – barn som utnyttjas för att begå brott

Människohandlare tar kontakt med fattiga föräldrar i länder i Sydösteuropa, exempelvis Rumänien och Bulgarien, för att antingen köpa eller hyra deras barn i syfte att de ska utnyttjas för tiggeri- eller stöldändamål. En familj som

---

⁵ International Organization for Migration, Second Annual Report on Victims of Trafficking in South-Eastern Europe 2005.

har många barn tar inte alltid emot pengar för barnet utan kan nöja sig med att någon annan tar ansvar för det.

Barnen, som ofta är mellan 10–14 år, får inte gå i skolan utan tränas tidigt av bl.a. människohandlare att stjäla i butiker och att begå fickstölder m.m. Människohandlarna utnyttjar barnens låga ålder för att undgå straff och registrering i brottsregister. Det är inte ovanligt att de också förser barnen och sig själva med olika identiteter vilket gör det svårt för polisen att identifiera och kartlägga denna brottslighet.

Barnen kan föras ut ur sitt hemland i en familjeliknande konstellation bestående av ett vuxet par och två till tre barn. Gruppen består sällan av flera barn, troligtvis för att det kan väcka onödig uppmärksamhet. De vuxna för med sig officiella handlingar som visar att de fungerar som vårdnadshavare och med tillstånd att resa utomlands med barnet/barnen på obestämd tid. Gruppen färdas i en bil och man reser från land till land och från plats till plats i Europa, även Sverige, och utnyttjar barnen för tiggeri- och stöldändamål.

Då barnet/barnen grips brukar en vuxen person utge sig för att vara släkt med barnet eller vara dess vårdnadshavare, och hämta det hos polis eller socialtjänst.

4.4 Utmaningar för rättsväsendet m.m.

Det har visat sig att vuxna och de barn som de fört med sig för stölder och andra ändamål kan ha gripits i flera länder under olika identiteter. Detta gör det svårare för polisen att kartlägga och ingripa mot denna organiserade brottslighet, eftersom dessa enskilda brottsanmälningar inte automatiskt sätts i samband med människohandel. Flera länder i Europa, liksom Sverige, registrerar inte minderåriga i centrala register när de begått brott. Detta försvårar ytterligare för polisen som har att utreda och kartlägga denna brottslighet. När barnen gripits för stölder eller snatterier i Sverige berättar de ungefär samma inövade historia om att de bara är här på besök. De saknar ofta identitetshandlingar och kan inte uppge någon adress.

Kunskapsnivån inom polismyndigheterna varierar när det gäller handel med barn i syfte att de ska begå brott. Dessa ärenden hanteras dessutom inom olika rotlar. Detta beror troligtvis på att företeelsen är relativt ny i Sverige. Förhör med barnen ger vid handen att de fostrats av förövare till att få en kriminell identitet vilket gör att gängse förhörsmetoder gällande barn inte fungerar. Barnen är tränade från tidig ålder att begå brott och att inte samarbeta med myndigheter. Det är viktigt att de myndigheter som kommer i kontakt med barnen inte skuldbelägger dem för de gärningar de tvingast att begå utan ser dem som brottsoffer.

Svenska myndigheter är enligt lag skyldiga att skydda dessa barn mot fortsatt utnyttjande. Detta kan bäst göras genom att barnen placeras på skyddade boenden där flickor och pojkars olika behov tillvaratas när de omhändertas

av socialtjänsten. Gärningsmännen kan gå mycket långt för att återta barnen från myndigheterna. Ett annat problem är att barnen är känslomässigt knutna till förövarna och därför ofta försöker rymma från institutionerna för att få kontakt med dem.

I fall som rör människohandel för sexuella och andra ändamål där offren är under 18 år behöver åklagaren inte bevisa att gärningsmannen använt sig av otillbörliga medel för att ta kontroll över flickan eller pojken. En kontrollsituation uppkommer i fall som gäller barn enbart genom en vuxens psykiska och fysiska överläge i förhållande till henne eller honom. Vid tillämpningen av kontrollrekvisitet har domstolen dock tolkat rekvisitet på så sätt att i praktiken ett krav på otillbörliga medel tillämpas helt i strid med FN-protokollet⁶ och förarbetena till lagtexten om människohandelsbrottet. Ett sådant fall beskrivs i en dom i Stockholms tingsrätt⁷ där åtalet för människohandel, för sexuella ändamål, beträffande två 17-åriga flickor ogillades. Domstolen ansåg att bara det förhållandet att offret varit under 18 år inte i sig kunde anses tillräckligt för att en sådan kontrollsituation som avses i Brottsbalken 4 kap. 1 a § skulle ha uppnåtts. En effekt av att tolka kontrollrekvisitet på sätt som beskrivs är att barn inte kommer att åtnjuta det skydd som de har rätt till, eftersom barn har en sämre förmåga än vuxna att bedöma risker och är beroende av de vuxna som utnyttjar dem.

5 Analys

Människohandel för sexuella ändamål är en utbredd brottslighet i princip i hela landet men med fokus på de tre storstadsregionerna. När det gäller människohandel för andra ändamål t.ex. tvångsarbete, tiggeri och för att begå brott, så tyder tillgänglig information på att detta också förekommer i Sverige även om det ännu inte finns några fällande domar. Att det inte finns så mycket information om människohandel för andra ändamål än sexuella, beror troligtvis på att kunskapen om dessa andra former är ytterst varierande inom polisen men även hos andra myndigheter och organisationer. En annan förklaring kan vara att vissa av dessa andra utnyttjanden, som t.ex. tiggeri, är relativt nya företeelser. Rikskriminalpolisen kan se en tydlig koppling mellan människohandel och brott som typiskt bedöms förekomma inom organiserad brottslighet såsom narkotikabrott, vapenbrott och människosmuggling.

5.1 Människohandel för sexuella ändamål

När Rumänien och Bulgarien gick med i EU den 1 januari 2007 slopades kravet på visum för inresa till EU:s medlemsländer för dessa länders medborgare till EU:s medlemsländer. Detta har lett till en svag ökning av antalet rumänska och bulgariska kvinnor som är offer för människohandel och som

⁶ Tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, till förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet.

⁷ Stockholms tingsrätt, 2006-01-20, Mål nr B 8862-04, sid. 82-83.

utnyttjas för prostitution i Sverige. När kravet på inresevisum avskaffades blev det också svårare för polisen att kartlägga denna verksamhet eftersom möjligheten att rutinmässigt ställa frågor om dessa personers inresa och vistelse i Sverige upphörde.

De kvinnor och flickor som utsätts för människohandel för sexuella ändamål tillhör oftast grupper som är särskilt utsatta såväl ekonomiskt som socialt i hemländerna. Fattigdom, socialt och politiskt förtryck av kvinnor, välorganiserad brottslighet och korruption gör att dessa kvinnor och flickor löper en stor risk att hamna i människohandlarnas våld.

Rikskriminalpolisen anser att arbetet för att bekämpa människohandel, oavsett för vilket ändamål, måste koncentreras på alla led i den brottsliga verksamheten. När det gäller människohandel för sexuella ändamål rör det allt från sexköparna till människohandelsorganisationerna inom och utom Sverige. Detta är särskilt viktigt för att förhindra en etablering av grova brottsorganisationer i Sverige, och för att avskaffa efterfrågan på sexuella tjänster. För att lyckas i detta arbete, måste myndigheterna också prioritera arbetet för att bekämpa koppleri och köp av sexuella tjänster.

5.2 Människohandlare och hallickar

Andelen kvinnliga människohandlare och hallickar har ökat de senaste åren. Detta kan ha flera orsaker. Det som är gemensamt för huvuddelen av dessa kvinnor är att de själva har utnyttjats för prostitutionsändamål under längre tid. De har befunnit sig i en miljö där de utsatts för grova övergrepp, allvarligt fysiskt och sexuellt våld av både hallickar, människohandlare och sexköpare. Människohandlarna och hallickarna har utövat full kontroll över dessa kvinnors liv. Kvinnorna har ibland ställts inför det omöjliga valet att antingen fortsätta att utnyttjas i prostitution eller att överta vissa funktioner från hallicken eller människohandlaren. Några av dessa kvinnor har dessutom tvingats ta över makens/sambons kriminella verksamhet när denne gripits och dömts. Spaning och utredning indikerar att de kvinnliga hallickarna och människohandlarna ofta lyder under andra personer, som regel män som organiserar människohandeln, men som inte befinner sig i Sverige.

Allt oftare sänder utländska eskortfirmor t.ex. i Tjeckien kvinnor till Sverige på beställning av svenska sexköpare. Det innebär svårigheter för polisen att utreda dessa människohandelsbrott eftersom gärningsmännen befinner sig utomlands och därifrån styr verksamheten och utövar kontroll över brottsoffren i Sverige.

Rikskriminalpolisen är bekymrad över att utländska kvinnor som prostitueras i Sverige ibland framställs av aktörer inom rättsväsendet som om de bedriver verksamheten i egen regi. Denna föreställning leder till att utredningarna ofta begränsas till den brottsverksamhet som förekommer i Sverige och att de verkliga huvudmännen i de organiserade nätverken inte lagförs. Dessutom finns det en uppenbar risk för att kvinnornas faktiska situation inte uppmärksammas. De får därmed inte det stöd och skydd som de har behov av och rätt

till. Denna begränsade förståelse för människohandelns organisering och nätverkens strukturer leder också ofta till att myndigheter inte prioriterar arbetet för att förebygga och bekämpa människohandel för sexuella ändamål.

5.3 Lagföringar av människohandelsbrott

Det finns flera förklaringar till varför antalet lagföringar avseende människohandel för sexuella ändamål har ökat under 2006. Den främsta förklaringen är möjligheten att använda de särskilda medel som regeringen tilldelade polismyndigheterna 2004-2006 för att bekämpa människohandel. Detta har lett till att flera polismyndigheter har prioriterat och genomfört människohandelsutredningar trots de höga kostnader som dessa ärenden innebär.

Polisen har dessutom, genom satsningar på utbildning och bättre utredningar, fått betydligt större kunskaper på området och bättre kännedom om prostitutionens verksamhet på Internet. Under 2006 har de särskilda medlen använts direkt till operativa åtgärder, men också för att, genom Rikskriminalpolisens försorg öka kunskaperna hos studerande på Polishögskolan om prostitution och människohandel.

Även om tillgången till de särskilda medlen lett till en ökning av antalet lagförda personer, så skulle antalet lagföringar kunna ha varit ännu större. Flera polismyndigheter i landet saknar personal med den nödvändiga kompetens som behövs i de här ärendena. De långa utredningstiderna som bl.a. beror på brottsoffrens tveksamhet att medverka, omfattande material från telefonavlyssning och spaning samt bevisning som ska inhämtas från utlandet är ett stort problem. Utredningsarbetet binder ofta upp utredningspersonalen under en lång tid. Ärendena, som dessutom är kostsamma, har prioriterats av polis och åklagare i Sverige. Risken finns att ärendena inte kommer att ges samma prioritet om gärningsmännen endast bestraffas genom strafföreläggande och villkorlig dom. Dessutom sänder detta förfarande en signal till potentiella förövare att svenskt rättsväsende inte betraktar dessa brott som allvarliga.

5.4 Handel med barn

Precis som med handel med vuxna människor så står den organiserade brottsligheten till stor del bakom handel med barn⁸. Detta är särskilt tydligt i länder som saknar ett effektivt regelverk för skydd av flickor och pojkar. Därtill är det viktigt att känna till att exploatering av barn kan möjliggöras med hjälp av nära anhöriga till barnen. Så är bland annat fallet när det gäller unga flickor som utnyttjas för stöldändamål.

Bekräftade uppgifter till Rikskriminalpolisen visar på att det är viktigt att placera barn som är offer för människohandel på separata skyddade boenden när de omhändertas av socialtjänsten. Det har visat sig att gärningsmännen kan gå mycket långt för att försöka återta barnen från myndigheterna. En anledning till detta kan vara rädsla för att barnen ska samarbeta med polisen.

---

⁸ UNICEF (2006).

En annan anledning kan vara att gärningsmännen har investerat stora pengar i barnen och ser dem som ett redskap för att täcka dessa kostnader och generera mer pengar. Det är en medveten taktik att resa runt med barn för exempelvis stöldändamål. Flickor och pojkar under 15 år är inte straffmyndiga och när man reser runt och begår brott på olika platser blir det svårare för polisen att se något mönster och eventuella spår av människohandel.

5.5 Människohandel för andra ändamål

Det är svårt att ge exakta uppgifter på omfattningen av människohandel för tvåårsarbete. Ett av skälen till detta är att det är ett dolt fenomen som sällan anmäls och är svårt att upptäcka. Att det inte anmäls kan bero på brist på information, rädsla för repressalier och på att offren ibland kan känna tacksamhet och tycka att de har det bättre här trots den svåra situationen.

Problemet med kringresande grupper som utnyttjar människor för tiggeri- och stöldändamål har troligtvis förvärrats genom att det är lättare att resa inom EU utan att kontrolleras. Det är troligtvis en medveten strategi att begå brott med lågt straffvärde som de brottsbekämpade myndigheterna sällan lägger stora resurser på. Genom denna strategi blir det svårare för polisen att se seriebrottsligheten och man lyckas ofta hålla sig utanför brottsregister osv. Oavsett om det handlar om människohandelsrelaterad exploatering eller inte är dessa fenomen värda att lyfta fram eftersom uppgifterna förekommer relativt frekvent. I jämförelse med utvecklingen i andra länder kommer vi med stor sannolikhet se fler fall av utnyttjande i takt med att de samlade kunskaperna ökar.

Precis som med handel med vuxna människor står den organiserade brottsligheten i stor utsträckning bakom handel med barn. Nära band mellan förövare och hennes eller hans familj gör det svårt att försäkra sig om ett gott samarbete med dessa unga brottsoffer. Samarbete med myndigheter i barnens hemländer försvåras ibland av en utbredd korruption där och att det ibland saknas effektiva regelverk och resurser för att skydda barnen.

5.6 Hemlig rumsavlyssning

Rikskriminalpolisen har i sina tidigare lägesrapporter påpekat det värdefulla i att möjliggöra hemlig rumsavlyssning för bevissäkring i utredningar som rör människohandel och annan grov och organiserad brottslighet. Enligt regeringens proposition avses med hemlig rumsavlyssning ”att tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträde eller annan sammankomst som allmänheten inte har tillträde till i hemlighet avlyssnas eller tas upp genom ett tekniskt hjälpmedel för återgivning av ljud”.⁹

Genom avlyssning av en lokal som fungerar som bordell kan polisen snabbt få fram bevis för hur kriminella individer och nätverk kontrollerar kvinnorna

⁹ Prop. 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning.

och hur vinsterna av den brottsliga verksamheten hanteras. Sådan teknisk bevisning minskar också den utsatthet och press som vilar på brottsoffren vars vittnesmål annars kan utgöra den huvudsakliga bevisningen mot människohandlarna.

Regeringen föreslår att lagstiftningen om hemlig rumsavlyssning ska träda i kraft från och med den 1 januari 2008¹⁰. Den nya lagen blir tidsbegränsad till tre år och ska därefter omprövas. Enligt förslaget ska hemlig rumsavlyssning få användas vid förundersökning avseende brott som har ett minimistraff om fängelse i minst fyra år. Exempel på sådana brott är terroristbrott, mord, dråp, människorov, grovt rån, grov mordbrand och allmänfarlig ödeläggelse. Dessutom ska hemlig rumsavlyssning få användas vid förundersökning angående vissa andra allvarliga brott, såsom grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling, *om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fyra års fängelse*. För att hemlig rumsavlyssning ska få användas krävs tillstånd från allmän domstol och detta tillstånd får endast lämnas om det är av synnerlig vikt för utredningen samt om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär.

5.6.1 Användande av hemlig rumsavlyssning vid förundersökningar om människohandel

För människohandel stadgas fängelse i lägst två och högst tio år. Vid en genomgång av de domar som meddelats sedan människohandelsbrottets införande har det lägst utdömda straffet uppgått till två år och två månader, och det längst utdömda till fem år och sex månader. I fallet där den tilltalade dömdes till det lägre straffet dömdes den tilltalade bara för människohandel. I fallet där den dömde tilldömdes det högre straffet dömdes även för våldtäkt. De gärningar som domstolarna prövat har varit av olika svårighetsgrad och den människohandel eller det koppleri som de tilltalade dömts för har också haft olika karaktär och omfattning. Trots detta kan det konstateras att de fängelsestraff som domstolarna meddelat är förhållandevis korta, vanligtvis mellan tre och fyra år. Det är svårt att fastställa vilka omständigheter som påverkat domstolarnas bedömning av straffvärdet eftersom motiveringarna i påföljdsfrågorna ofta är alltför kortfattade. Samma sak gäller för de fängelsestraff som avser grovt koppleri. Det lägsta straffet för grovt koppleri av människohandelsliknande karaktär har bestämts till två år och det längsta till sex år.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att domstolarna oftast tillämpar den *lägre* delen av straffskalan för brott mot människohandelslagstiftningen. Fängelsestraffen är ofta korta eller överensstämmer med minimistrafvet för grovt koppleri. Detta kommer att begränsa möjligheten att använda hemlig rumsavlyssning. Eftersom domstolarna hitintills utdömt korta straff för människohandel, kommer den nya lagstiftningen beträffande hemlig rumsavlyssning bara att kunna tillämpas i undantagsfall när det gäller detta brott.

¹⁰ Prop. 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning.

6 Förslag till åtgärder

- Rikskriminalpolisen anser att ett heltäckande handlingsprogram för att bekämpa prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål är nödvändigt för att arbetet med dessa frågor i Sverige ska kunna effektiviseras och samordnas, och uppmanar därför regeringen att påskynda färdigställandet av det utlovade handlingsprogrammet. Rikskriminalpolisens och polismyndigheternas erfarenheter med att arbeta med dessa frågor gör det klart att de skilda ändamålen för människohandeln kräver olika åtgärder; både rörande det förebyggande arbetet inklusive åtgärder mot efterfrågan, bekämpningen av handeln, men också omhändertagandet och skyddet av offren för människohandel för sexuella ändamål respektive för t.ex. arbetskraftsexploatering.
- En tydligare lagstiftning på området behövs då det med den nuvarande lagstiftningen är svårt att lagföra människohandelsbrott. En statlig utredning som ska göra en översyn av bestämmelsen om människohandelsbrottet m.m. har tillsatts och väntas vara klar i april 2008.
- Rikskriminalpolisen anser att en generell höjning av straffskalan för köp eller försök till köp av en sexuell tjänst är högst motiverad. En höjning av straffskalan till ett minimum av ett års fängelse bereder möjligheter att vidta andra straffprocessuella åtgärder och reflekterar dessutom bättre brottets allvarliga karaktär.
- År 2003 öronmärkte den dåvarande regeringen 30 miljoner kronor för polisens arbete mot människohandel under åren 2004–2006. Dessa medel underlättade för polisen att bekämpa människohandeln och utbilda polismyndigheterna i frågor som rör denna brottslighet. I enlighet med Rikspolisstyrelsens planeringsförutsättningar för 2004–2006¹¹ var utredningar av dessa brott en prioriterad fråga. För att säkerställa fortsatt prioritering av frågorna och för att fördjupa kännedomen om människohandelns utbredning behövs öronmärkta medel i vart fall t.o.m. år 2010.
- Tillämpningen av straffskalan avseende människohandel gör att hemlig rumsavlyssning i dessa förundersökningar endast undantagsvis kommer att kunna tillämpas, eftersom det för detta krävs att brottet har ett minimistraff om fängelse i minst fyra år eller ett antagande om att brottets straffvärde överstiger fyra års fängelse. Med anledning av detta anser Rikskriminalpolisen att rättstillämpningen bör ses över eller så bör samma regler gälla för hemlig rumsavlyssning som för telefonavlyssning dvs. ett antagande om att brottets straffvärde överstiger två års fängelse.
- Det finns fortfarande ett behov av att utveckla metoderna och rutinerna inom polisens underrättelsetjänst. Detaljerad information om polisens

¹¹ Rikspolisstyrelsen planeringsförutsättningar, 2003-12-12, EKB-903-4213/03.

underrättelsemodell, PUM, finns att hämta på polisens interna webbplats – *Intrapolis*. Informationsutbytet mellan Polismyndigheterna och externa samarbetspartners bör utvecklas genom att rutiner i största möjliga mån automatiseras och görs i digital form för att effektivare kunna administreras, bearbetas, analyseras och delges vidare. Detta är nödvändigt för att Rikskriminalpolisen ska kunna få en nationell överblick över situationen och att Rikskriminalpolisens representanter får möjlighet att på bästa sätt stödja och samordna den lokala verksamheten. Detta ställer krav på förbättrade och standardiserade bearbetningar och IT-lösningar. Enhetlig grund- och vidareutbildning bör genomföras för underrättelsepersonal med syfte att likrikta verksamheten.

- Rikskriminalpolisen föreslår att polismyndigheterna, som en del i regeringsuppdraget, även rapporterar om förhållandena i Sverige rörande människohandel för andra ändamål än sexuella. I detta sammanhang kan även en inrapportering göras angående tvångsaktenskap som en orsak till eller resultat av människohandel för sexuella ändamål. Denna rapportering föreslås redovisas i Rikskriminalpolisens årliga rapport till regeringen med början år 2008.
- För att följa upp en eventuell ökning av rumänska och bulgariska kvinnor som utnyttjas i prostitution i Sverige måste Rikskriminalpolisen utveckla samarbetet med polisen i dessa nya EU-medlemsländer. Detta bör kunna ske genom de utlandsstationerade sambandspoliserna och Europol.
- I förundersökningar om människohandel bör mer fokus läggas på att utreda den ekonomiska sidan av brottsligheten. Polis och åklagare måste bli bättre på att avsätta mer tid för att spåra och förverka pengar som genereras av brottslig verksamhet och förverkandelagstiftningen måste göras mer effektiv.
- På samma sätt som polis och åklagare behöver och efterfrågar djupare kunskap om prostitution och människohandel bör annan personal inom rättsväsendet såsom domare och nämndemän få tillgång till de utbildningsåtgärder som regelbundet genomförs.
- Det bör upprättas en nationell handlingsplan om rutiner inom polisen för omhändertagande, skydd och återsändande av brottsoffer. Idag förblir erfarenheter och kontakter från detta arbete hos de enskilda polismyndigheterna. Denna kunskap bör samlas på centralt håll för att vid behov komma alla myndigheter till del i framtida ärenden, samtidigt som den nationella överblicken skulle förbättras. Detta skulle inte bara rationalisera polisens arbete utan också ge en ökad trygghet för brottsoffren.
- Handlingsplaner för omhändertagande och skydd av brottsoffer behöver upprättas mellan Socialtjänsten och Polismyndigheterna för att underlätta verksamheten på lokal nivå. En lösning skulle kunna vara att utse några av de kvinnojourer som finns i landet som särskilt lämpade att omhän-

derta människohandelsoffer för sexuella ändamål. Särskilda verksamheter behövs dessutom för barn, där hänsyn tas till flickors och pojkars skilda villkor och behov. Om problemen kvarstår när det gäller skyddat boende för offer för människohandel m.m. under utredningstiden borde Socialstyrelsen utfärda tvingande direktiv till Socialtjänsten angående omhändertagande av brottsoffer.

- I arbetet mot människohandel där barn utnyttjas för att begå brott krävs ett nära operativt samarbete mellan Polismyndigheterna, Socialtjänsten och Migrationsverket. De olika myndigheterna måste besluta om en tydlig rollfördelning mellan och förståelse för varandras verksamheter och ansvarsområden så att de åtgärder som vidtas är i barnens bästa intresse. Trots att Polisen under åren har deltagit i olika samverkansprojekt med berörda myndigheter är polispersonal fortfarande ibland hänvisade till att hitta eldsjälarna hos Socialtjänsten och Migrationsverket för att få hjälp i ett operativt ärende.
- För att skydda flickor och pojkar under 18 år mot att utnyttjas av människohandlare, föreslår Rikskriminalpolisen en översyn och en harmonisering av regelverken för berörda myndigheter när det gäller barn. Om svenska myndigheter inte uppmärksammar problemen med handel med barn finns risken att fler barn förs till Sverige för att utnyttjas för tiggeri- och stöldändamål. Det är i vissa fall omöjligt att fastställa en persons identitet och i förekommande fall skulle det underlätta om ett DNA-test kunde tas för att fastställa att barn, syskon och föräldrar faktiskt är släkt. Att barn begår brott får inte automatiskt leda till att de avvisas utan att artikel 3 i barnkonventionen, som behandlar barnets bästa, särskilt beaktas.
- För att kunna bekämpa människohandel för tvångsarbete och ge stöd till dessa brottsoffer krävs ett nära samarbete mellan Polismyndigheterna, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Socialtjänsten, Migrationsverket, Arbetsgivarorganisationer, Fackförbund, Arbetsmarknadsstyrelsen, Skatteverket, Arbetsmiljöverket, Länsstyrelser m.fl. Åtgärder som skulle kunna vidtas är exempelvis att ålägga arbetsgivare som anställer personal via bemanningsföretag större skyldigheter att granska vilka som anställs och att införa detaljrika, månadsvisa, rapporter till Skatteverket om vilka som är och har varit anställda på företagen.

Bilaga 1**Inrapportering från polismyndigheterna**

Följande redovisning bygger på vad polismyndigheterna, genom kriminalunderrättelsetjänstens samverkansområden (SamO), har inrapporterat till Rikskriminalpolisen för 2006. Här nämns endast de polismyndigheter som haft något att redovisa.

Stockholms SamO

(Stockholms län, Gotlands län)

Stockholms län***City Polismästardistrikt***

City Polismästardistrikt omfattar Stockholms innerstad. Det dagliga inflödet av information om människohandel, koppleri och prostitution är stort. I första hand rör informationen under 2006 flickor och kvinnor från Estland, Ryssland, Polen och Rumänien. Även gärningsmännen kommer i första hand från dessa länder. De utländska kvinnor som är till försäljning på Internet i Sverige finns till största delen att köpa i lägenheter och på hotell i Stockholm. Företrädelsevis skickas kvinnorna till Sverige med färja från de baltiska länderna, Finland och Polen. Buss är också ett vanligt transportmedel. Några skickas till Sverige med flyg och där finns i första hand information om Arlanda och Skavsta flygplats. Polisen har följt utvecklingen av prostitutionen och till den hörande brott som koppleri och människohandel under lång tid. Eftersom City Polismästardistrikt haft personal som har en lång erfarenhet av människohandelsliknande brott har det bidragit till att utveckla arbetsmetoder som gett bra resultat.

Projekt Europa

Under 2003 beslutade regeringen att ge 30 miljoner till polisen för att för att bekämpa människohandeln under 2004-2006. Med anledning av detta startade Spaningsroteln/City Polismästardistrikt ett projekt som benämns *Projekt Europa*. Ledningen för Polismyndigheten i Stockholms län beslöt under våren 2004 att Projekt Europa skulle ingå som delprojekt i projekt Nova¹². Syftet med *Projekt Europa* är att identifiera kriminella personer och nätverk som sysslar med människohandel och därtill hörande brottslighet i länet och lagföra dessa.

De 30 miljonerna från regeringen har gjort det möjligt för *Projekt Europa* att öka personaltätheten varför man idag har 30-talet poliser som arbetar av och

¹² Projekt Nova är ett projekt i Polismyndigheten i Stockholms län där en av inriktningarna är att minska den organiserade brottsligheten samt påtagligt minska nyrekryteringen till den.

till i projektet. Under 2006 bedrev City Polismästardistrikt, genom *Projekt Europa*, 12 större förundersökningar som rörde människohandel för sexuella ändamål och koppleri m.m. Två förundersökningar har lett till fällande domar mot 8 personer. Av de 8 dömda har tre personer dömts till fängelse för människohandel, 4 för grovt koppleri/koppleri och 1 för koppleri fördelat på 2 ärenden. Några förundersökningar pågår, varav två av större dignitet, och fler domar väntas falla under 2007.

Ett större antal förundersökningar kunde ha bedrivits, men det har inte varit möjligt på grund av brist på utredande personal. Gruppen spanar aktivt efter prostitutionsannonser på Internet där Stockholm helt klart utgör den största marknaden i Sverige. De största sajterna som tar betalt för att annonsera om försäljningen av kvinnorna har tappat mark. Idag annonseras det mer på nya forum s.k. gratissajter.

Information om att människor från andra länder, framför allt Rumänien, förs till Sverige för att tigga och stjäla under organiserade former har inkommit till Stockholmspolisen. Det är oklart huruvida dessa personer tvingas till denna verksamhet och om de befinner sig under eventuella gärningsmäns kontroll.

De särskilda medel som polisen fått för att bekämpa människohandeln har gjort det möjligt för City Polismästardistrikt att rikta insatser mot organiserad kriminella organisationer som bl.a. ägnar sig åt denna brottslighet. I de ärenden som projektet handlagt har det också gjorts beslag av vapen.

Västra SamO

(Västra Götalands län, Hallands län)

Västra Götalands län

Läget i Västra Götaland

Under 2006 har fem förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål inletts. Därtill har sju förundersökningar inletts rörande koppleri/grovt koppleri som kan härledas till människohandel. En av dessa har varit av större dignitet där verksamheten har bedrivits av gärningsmän, tre män och en kvinna, från Ryssland. Inga domar om människohandel eller koppleri/grovt koppleri som kan härledas till människohandel har avkunnats under 2006.

Under året har 15 män i åldrarna 25–75 år dömts för att de köpt sexuella tjänster.

I de förundersökningar som bedrivs om människohandel för sexuella ändamål/koppleri kommer gärningsmännen i första hand från Ryssland, Slovakien, Nigeria, Kenya och Tjeckien. Ungefär hälften av gärningsmännen är boende i Sverige och förutom människohandel, koppleri/grovt koppleri och

sexualbrott misstänker polisen att de ägnar sig åt stölder, narkotikabrott, utpressning och urkundsförfalskning.

Kvinnor som utnyttjas i prostitution kommer från Ryssland, Lettland, Slovakien, Nigeria, Kenya, Tjeckien och Ukraina och är i åldrarna 16–33 år. Gärningsmännen väljer ut kvinnorna med omsorg och då särskilt de som lever under svåra ekonomiska förhållanden. För att rekrytera och kontrollera kvinnorna använder gärningsmännen sig mer av ekonomisk utpressning och hot snarare än våld men enstaka information finns om att kvinnor även utsatts för utpressning och våldtäkt. Många kvinnor förs till Sverige med falska handlingar. Sexköpare rekryteras av kvinnorna på gatan för att etablera kontakten, via taxichaufförer och via Internet. Vanligt är att kvinnorna reser hit på egen hand med falska handlingar och söker asyl i falskt namn. De uppger en ”brevlådeadress” dit post och dagersättningen från Migrationsverket skickas, men bor under falskt id på okänd plats, under överinseende av hallicken.

Information finns som tyder på att barn och ungdomar transporteras till Sverige från exempelvis Rumänien och Bulgarien för att tiggas, stjälas, musiceras eller prostitueras. Denna verksamhet ser ut att öka men ännu finns inga domar på området.

Antal underrättelser om pågående brotlig verksamhet ökar men det är svårt att säga om människohandeln inom länet faktiskt ökar. Efter utbildning och information från gruppen är det fler poliser och andra som förstår brottsligheten och lämnar information till polisens människohandelsgrupp.

Polisens arbete

Polismyndigheten i Västra Götaland har sedan i februari 2001 en speciell grupp, Människohandelsgruppen, som ansvarar för arbetet mot människohandel för sexuella ändamål, koppleri och prostitution. Sedan 1 januari 2005 tillhör Människohandelsgruppen den fasta organisationen på Länskriminalpolisens Spaningsrotel. Kriminalunderrättelseroteln ansvarar för underrättelsearbetet och Länskriminalpolisens Utredningsrotel ansvarar för utredningarna. En polis har ett särskilt uppdrag genom att ansvara för utbildning/information, metodutveckling och genom att bygga nätverk med andra myndigheter, frivilligorganisationer m fl.

För att stödja poliser som arbetar i yttre tjänst har gruppen tagit fram ett åtgärdskort, som skall fungera som en lathund i det fall poliser ställs inför ett misstänkt fall av människohandel.

En utarbetad plan finns idag vid omhändertagandet av brottsoffer. I den ingår även, förutom själva omhändertagandet i Sverige, ett åtagande från inblandade myndigheter att så långt möjligt förbereda återvändandet till hemlandet och ta kontakt med berörda myndigheter och organisationer där.

Länskriminalpolisen i Västra Götaland har under perioden 2004–2006 tilldelats totalt 2 872 000 kronor av de 30 miljoner som regeringen öronmärkte för polisens arbete mot människohandel under dessa år. I vissa fall har dessa pengar haft en avgörande betydelse och helt klart gjort det lättare att driva dessa ärenden. Människohandel är kostsamt att uppdaga och utreda eftersom det kräver fysisk spaning på obekväma arbetstider, övertid, tolkning och översättning av mycket material m.m.

Människohandelsgruppen spanar aktivt på Internet. Antalet annonser om prostitution ser ut att öka och i en del annonser på Internet kan det misstänkas att det är utländska kvinnor/flickor som bjuds ut till försäljning. Det finns också diskussionssidor där sexköpare frågar efter vissa kvinnor eller särskilda sexuella tjänster. Idag är det mycket lätt för hallickar att annonsera ut sin prostituerade unga kvinnor på Internet. Och det är mycket lätt för den presumtive sexköpare att hitta annonserna.

I flera ärenden där spaning påbörjats har kvinnorna skickats ut ur landet av hallickarna innan tillräckliga bevis har säkrats av polis. I många fall är det en medveten taktik från hallickarnas sida att utnyttja en eller flera kvinnor maximalt för högsta möjliga vinst under en kortare tid för att sedan skicka hem dem eller sälja dem vidare till andra hallickar. Det är därför oerhört viktigt att polisen och Människohandelsgruppen får tipsen så fort som möjligt.

Internationella Åklagarkammaren och Människohandelsgruppen har som mål att så fort som möjligt säkra bevisning mot de misstänkta och omhändertagna offren. Då gruppen skall omhändertagna offren tidigt kan det ibland vara svårt att styrka grovt koppleri eller människohandel. Men det är viktigt att så fort som möjligt avbryta utnyttjandet av de unga kvinnorna.

Människohandelsgruppen arbetar aktivt för att försöka förskjuta fokus från offren för människohandel till förövarna, dvs. hallickar och sexköpare.

Erfarenheterna med att arbeta med stöd av sexköpslagen i denna del är goda. Den ger en god möjlighet att fälla sexköpare för brott. Det är dock stötande att en sexköpare som idag beställer, betalar och utnyttjar en ung kvinna som inte pratar svenska eller engelska och som levereras av en hallick inte får högre straff än 50 dagsböter, som idag är praxis. Svensk polis bör här verka för en skärpt lagstiftning.

Människohandelsgruppen arbete mot den inhemska öppna prostitutionen görs i nära samarbete Närpolisområde Göteborgs City. Möten om den öppna prostitutionen har hållits med representanter från grupperna, Gränspolis, Sociala myndigheter och representanter från Göteborgs kommun. En viss ökning av utländska kvinnor har iakttagits i den öppna prostitutionen. Det är mycket svårt att avgöra om de har en hallick eller inte.

I Norge och Danmark är det ett stort antal nigerianska kvinnor som utnyttjas i prostitution under organiserade former. Ett fåtal kvinnor med nigeriansk bakgrund har påträffats i Göteborg. Människohandelsgruppen kommer att

vara uppmärksam ifall det blir en ökning. I den nigerianska människohandeln och prostitutionen finns inslag av woo-doo som gör det svårt att få kvinnorna att samarbeta.

Polisens människohandelsgrupp deltar aktivt i EQUAL projektet¹³ som föreläsare på seminarier, utbildningsdagar m.m. både nationellt och internationellt. Polisen har också arbetat aktivt tillsammans med Världskulturmuseet i Göteborg och deras människohandelsutställning.

Norra SamO

(Västerbottens län, Norrbottens län, Västernorrlands län, Jämtlands län)

Norrbottens- och Västerbottens län

En anmälan rörande människohandel för sexuella ändamål och tre anmälningar rörande koppleri av människohandelsliknande karaktär har upprättats i Norrbottens län under 2006. Dessutom har två anmälningar rörande koppleri av människohandelsliknande karaktär har upprättats i Västerbottens län under samma år. Inte i något av dessa fall har det gått att styrka brott men information tyder på att det finns utländska kvinnor som utnyttjas både för arbete och för sexuella ändamål. Det förekommer prostitutionsannonser på Internet som tyder på att kvinnor säljs/säljer sig för prostitutionsändamål i de län som Norra SamO representerar. I denna annonsering finns det dock inget som tyder på att det rör sig om människohandel. Information tyder på att sexköp äger rum på hotell och i lägenheter. I Västerbottens län har polisen sedan 2004 försökt kartlägga om människohandel förekommer i länet. I Umeå har polisen lokalt knutit kontakter med företrädare för hotell- och restaurangbranschen för att via dessa få kunskap om kvinnor som tillfälligt vistas i Umeå och som eventuellt utnyttjas i prostitution.

Polismyndigheterna i Norrbottens och Västerbottens län har gemensamt anordnat en konferens som hölls i Piteå i februari 2006. Syftet med konferensen var att utveckla informationsutbytet avseende i första hand människohandeln mellan länderna på Nordkalotten, dvs. norra Sverige, Finland, Norge och Ryssland. Ca 30 personer, företrädelsevis personal från kriminalunderrettelsetjänsten, från de fyra länderna träffades och drog upp riktlinjer för ett utökat informationsutbyte.

Västernorrlands län

I Västernorrland har en förundersökning inletts rörande människohandel för sexuella ändamål. I detta fall var den misstänkte gärningsmannen av svenskt ursprung och offret en kvinna i 20-årsåldern från Polen. Misstankar finns att gärningsmannen även kan ha gjort sig skyldig till våldtäkt mot kvinnan. Information i ärendet ger vid handen att mannen stått som inbjudare av flera

---

¹³ Samverkan mot trafficking är ett utvecklingspartnerskap inom den Europeiska socialfondens Equal-program

personer som på något sätt kan ha utnyttjats i Sverige. Kvinnan och den misstänkte är hörda men ärendet ligger sedan flera månader tillbaka hos åklagarmyndigheten för vidare handläggning och beslut.

Mellersta SamO

(Örebro län, Gävleborgs län, Dalarnas län, Värmlands län, Västmanlands län, Uppsala län)

Örebro län

Via hemsidor på Internet kan män få kontakt med kvinnor som bedriver prostitution/eskortverksamhet. Några av dessa kvinnor kan kopplas till Örebro län och på dessa hemsidor presenteras uppgifter om kvinnorna, vilka sexuella tjänster som säljs och vilka priser som är aktuella m.m. Efter överenskommelse kan sexköpare erhålla de sexuella tjänsterna på olika hotell eller hemadresser i regionen. Det har dock inte kunnat styrkas att människohandel, via dessa Internetsajter, förekommer inom Örebro län.

Gävleborgs län

Indikationer finns på att kvinnor säljer sexuella tjänster i samband med massage.

Uppsala län

En förundersökning inledd och nedlagd rörande människohandel för sexuella ändamålet där målsäganden var en 22-årig kvinna från Polen.

Östra SamO

(Jönköpings län, Östergötlands län, Södermanlands län)

Jönköpings län

En förundersökning rörande människohandel i Gislaved inleddes under 2005 men rubricerades sedan om till koppleri (ej av människohandelsliknande karaktär) då det inte gick att påvisa människohandel.

Östergötlands län

Under 2005 har en förundersökning om människohandel pågått där dom avkunnades i Norrköpings tingsrätt 2006-02-14 mot nio personer¹⁴. Offren var två kvinnor från Slovakien, 20 respektive 28 år gamla. Bland annat dömdes fem personer till fängelse för människohandel och en för medhjälp därtill. Några av gärningsmännen dömdes även för narkotikabrott och bedrägeri.

---

¹⁴ Norrköpings tingsrätt 2006-02-14, Mål nr 982-05.

Dessutom fanns också misstankar om att gärningsmännen även ägnade sig åt stölder, häleri, kopiering av kreditkort, illegalt spel m.m.

Domen väckte stort intresse eftersom det var första gången några personer dömdes för människohandel när det gällde ett offer som var över 18 år. I detta fall var kvinnan 20 år. Gärningsmännen stod åtalade för att till annan ha fört över eller från annan ha tagit emot *kontrollen* över en person i syfte att utnyttja personen för sexuella ändamål, dvs. för människohandel enligt brottsbalken 4 kap 1 a § andra stycket. De tilltalade försökte göra gällande att bestämmelsen i andra stycket inte var tillämplig om den *ursprungliga* kontrollen över personen inte hade tagits med hjälp av något otillbörligt medel enligt första stycket samma lagrum. Av förarbetsuttalanden framgår dock att det inte uppställs något sådant krav. Bestämmelsen är tillämplig även om kontroll föreligger av någon annan orsak ¹⁵.

Åtalet om människohandel ogillades i fallet med den 28-åriga kvinnan eftersom det inte fanns tillräckligt med stöd för att hon befunnit sig under gärningsmännens kontroll.

I hovrätten skärptes straffen för två av gärningsmännen. I det ena fallet ändrade hovrätten tingsrättens dom i ansvarsdelen och bedömde en av gärningarna som människohandel enligt brottsbalken 4 kap. 1 a § 2 st, 1 p istället för 2 p. I det andra fallet bedömde hovrätten en av gärningarna som människohandel istället för koppleri.

Polismyndigheten i Östergötlands län hade haft svårt att genomföra förundersökningen utan hjälp av de särskilda medel man beviljades av operativa rådet.

Södermanlands län

I Södermanlands län pågår i dagsläget kartläggning samt bearbetning av inkomna tips, avseende människohandel för sexuella ändamål.

Förekomsten i Södermanlands län är i dagsläget okänd. Det finns ett stort antal tips där det initialt finns indikationer på att det kan förekomma människohandel. Efter bearbetning av dessa tips framkommer det i stort att det inte finns någon känd förekomst. Oftast är det ärenden som i själva verket handlar om koppleri eller prostitution, och därmed ej uppfyller de kriterier som föreligger för att man ska tala om en människohandel.

Det finns dock indikationer på att personer som reser från Skavsta flygplats är involverade i någon form av organiserad verksamhet där man rekryterar unga kvinnor från exempelvis Lettland och Litauen.

---

¹⁵ Prop. 2003/04:111 sidan 53, med den där angivna hänvisningen till FN-protokollet och särskilt EU:s rambeslut, samt sidan 67.

Kartläggning och profilering sker kontinuerligt och i samband med att misstanke uppkommer rapporteras detta till Rikskriminalpolisen enligt redan fastställda rutiner.

Under hösten 2003 inkom information från en utredning i Norge att en kvinna uppgivit att hon blivit utsatt för människohandel av personer boende i Katrineholm och sedan såld vidare för prostitution i Norge. Polisen i Nyköping genomförde en riktad underrättelseinhämtning vilken stärkte misstankarna mot att de utpekade gärningsmännen sannolikt bedrivit människohandel, varför en förundersökning i ärendet inleddes.

Ärendet bedömdes bli omfattande varför det föredrogs för operativa rådet¹⁶ där medel och visst biträde från Rikskriminalpolisen utlovades. Ärendet som i människohandelsdelen är en utredning av historiska händelser vilar till största del på telefonanalyser, passagerarlistor och mycket väl genomförda målsägandeförhör. Övrig brottslighet i form av grovt koppleri, våldtäkt, olovligt brukande, bedrägeri, människosmuggling m.m. styrks framför allt av en mycket omfattande telefonavlyssning som påbörjades under första halvan av 2004 fram till tillslaget i februari 2005.

Ärendet har i princip bedrivits utan tillgång till spaningsresurser vilket kan ha bidragit till nödvändigheten av den omfattande telefonavlyssningen. En ytterligare bidragande faktor till detta är att gärningsmännens kriminella verksamhet gällande t.ex. organisation och rutiner bedrivits tämligen oorganiserat och spontant varför spaningsresurser inte skulle ha varit kostnadseffektivt. De få spaningsiakttagelser som gjorts i ärendet har dock varit mycket givande för utländsk Polis och bidragit till gripande i annat land för grovt narkotikabrott samtidigt som en grovt kriminell person hindrats från att få uppehållstillstånd i Sverige.

Huvudmannen i ärendet har tillsammans med andra män i Katrineholm bedrivit en mindre väl fungerande koppleriverksamhet på lokal nivå där man utnyttjat kvinnor som befunnit sig i utsatta situationer. Man har företrädesvis förmedlat lokalt boende kvinnor med viss missbruksproblematik för prostitution men också aktivt tagit kontakt med minderåriga flickor placerade på LVU-hem i närområdet och bjudit ut dessa för prostitution. Med anledning av dessa flickors låga ålder och utsatthet samt att en av gärningsmännen även fälldes för våldtäkt på en av flickorna var denna koppleriverksamhet att bedöma som grov. Denna del i ärendet avgjordes i en deldom och i Svea Hovrätt dömdes huvudmannen till fängelse i 2 år och 4 månader för grovt koppleri och en medgärningsman, medborgare i Bosnien och Hercegovina, till fängelse i 4 år för grovt koppleri och våldtäkt.

Sommaren 2003 lurades två kvinnor till Katrineholm från Rumänien för att utnyttjas i prostitution. De vilseleddes av den kvinnliga gärningsmannen med löfte om arbete i Sverige respektive som semesterresa. Väl här försattes den

¹⁶ Operativa rådet ska bl.a. initiera aktionsgruppsverksamhet inom Polisen för att bekämpa grov och organiserad brottslighet. Rådet består bl.a. av företrädare från RKP, SÄPO och ett antal polismyndigheter. Riksåklagaren har en observatör i rådet.

ena kvinnan i en sådan utsatt belägenhet eftersom hon inte kunde språket, saknade pengar och blev fråntagen sitt pass. Hon kunde inte heller vägra tillhandahålla de sexuella tjänster som huvudmännen mot förmedlade mot betalning. Den andra kvinnan våldtogs vid tre tillfällen av den manliga huvudmannen men det ansågs inte av tingsrätten ha varit en del av människohandeln. Dock ansåg man att människohandelsbrottet fullbordats då det styrkts att syftet även för denna kvinna var att hon skulle förmedlas/säljas för sexuella tjänster även om så aldrig skedde. De fälldes båda för två fall av människohandel för sexuella ändamål samt mannen även för tre fall av våldtäkt, varav en av mindre allvarlig art.

I oktober 2003 vilseledde de två gärningsmännen gemensamt ytterligare en kvinna från Rumänien att lämna sitt hemland genom löfte om arbete i Sverige. Efter bara några dagar i Sverige lämnades hon under anmärkningsvärda omständigheter över till ett par som förde henne till Oslo. Väl där fick kvinnan berättat för sig att de köpt henne av gärningsmännen i Katrineholm och hon tvingades ut i prostitution. Gärningsmännen i Sverige dömdes för försök till människohandel för sexuella ändamål eftersom det med dåvarande lagstiftning bedömdes som fullbordat brott först då brottsoffret anlant till destinationslandet, i det här fallet Norge.

Den kvinnliga huvudmannen dömdes till 3 års fängelse för de ovan angivna fallen av människohandel och försök till människohandel för sexuella ändamål. Åklagarens yrkande om utvisning av den rumänska kvinnan ogillades. Tingsrätten fann inte att det fanns synnerliga skäl för utvisning eftersom hon vistats i Sverige i nästan 8 år (varav 1 år i häkte). Kvinnan hade permanent uppehållstillstånd och hon hade påbörjat studier till undersköterska. Mot detta ska vägas den allvarliga brottslighet hon upprepat gjort sig skyldig till, att den faktiskt påbörjades efter 5 års vistelse i Sverige och att hon saknade familj och arbete i landet.

Den manlige huvudmannen dömdes i tingsrätten förutom för människohandel och försök till människohandel för sexuella ändamål även för de tidigare tre nämnda våldtäkterna. Utöver detta dömdes han för olovligt brukande i form av att ha fört ut bilar till Albanien som sedan falskeligen anmäls stulna i Sverige. Han döms också för människosmuggling i ett fall där en albansk kvinna smugglats in i Sverige illegalt. Det finns omständigheter som talar för att syftet var att hon skulle utnyttjas för prostitution men tingsrätten ansåg inte detta styrkt. Det kan noteras att polisen gjorde sitt tillslag på morgonen efter att denna kvinna smugglats in i Sverige och anlant till Katrineholm föregående natt. Huvudmannen dömdes också för försök till människosmuggling genom att organisera skenäktenskap mot betalning samt försök till brott mot utlänningslagen genom eget skenäktenskap.

Det kan konstateras att en utredning av den här omfattningen är mycket krävande för en enskild myndighet och den hade inte kunnat genomföras utan tilldelning av de särskilda medlen. Ärendet överklagades i sin helhet till Svea Hovrätt och detaljerade resultat av domen redovisas i bilaga nr 4 till denna rapport. Man kan konstatera att ärendet med stöd av den omfattande telefon-

avlyssningen, väl genomförda förhör och annan stödbevisning fallit väl ut med ett flertal personer dömda trots minimal tillgång till spaningsresurser.

Som varande det andra ärendet i landet (det första i Östergötlands län) dömdes gärningsmän för människohandel där brottsoffren varit över 18 år. I likhet med tidigare domar på området måste det anses att även detta ärende trots inslag av vilseledande, hot, våldtäkter m.m. i allt väsentligt bedömts av tingsrätten och hovrätten ha ett straffvärde i den lägre delen av straffskalan.

Förutom den rumänska kvinnliga huvudmannen som främst har haft rollen som rekryterare har övriga personer i grupperingen varit länkade till Balkanregionen. Grupperingen består av ett ganska löst sammansatt och oorganiserat antal personer som ägnat sig åt omfattande grov kriminalitet av skilda slag. Utredningen har konstaterat omfattande kontakter med personer företrädesvis av samma ursprung i flera olika länder såsom Albanien, Makedonien, Italien, Grekland, Tyskland, Rumänien och Danmark.

Södra SamO

(Skåne län, Kalmar län, Kronobergs län, Blekinge län)

Skåne län

Underrättelseinformationen som rör människohandel för sexuella ändamål visar att organisatörerna fortfarande till övervägande delen kommer från Östeuropa. Länder som dominerar är Slovakien, Tjeckien, Ungern, Sverige, Polen och Rumänien. Många av organisatörerna är av utländsk härkomst men numera svenska medborgare. Information om offren för människohandel rör främst kvinnor som kommer från Polen, Slovakien och Rumänien.

Under 2006 har informationsinflödet ökat när det gäller människohandel för andra ändamål än sexuella. Framför allt rör informationen polska medborgare som utnyttjas i Sverige för stöldändamål.

Under 2006 har särskilda medel beviljats från operativa rådet. De särskilda medlen har medgett att Polismyndigheten i Skåne har kunnat prioritera människohandelsbrott bättre än tidigare eftersom sådana ärenden är mycket resurskrävande. Fem förundersökningar rörande människohandel har inletts och därtill två förundersökningar om koppleri/grovt koppleri av människohandelsliknande karaktär. Under 2006 finns en dom om koppleri som kan härledas till människohandel. Den misstänkte fick ett strafföreläggande samt en villkorlig dom utfärdad av åklagare.

Polismyndigheten har under 2005 gått med i ett EU-projekt (EQUAL) för myndighetssamverkan mellan olika myndigheter i Skåne. Samma projekt omfattar även Stockholm och Västra Götaland. En gemensam samverkansplan beträffande människohandel skall tas fram och myndigheterna skall samverka länsöverskridande.

Lagstiftning på området

Människohandel

Brottsbalken (2004:406) 4 kap 1 a § Människohandel

”Den som, i annat fall än som avses i 1 §, med användandet av olaga tvång eller vilseledande, med utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med något annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, inhyser, tar emot eller vidtar någon annan sådan åtgärd med en person, och därigenom tar kontroll över personen i syfte att personen skall

1. Utsättas för brott enligt 6 kap. 1,2,3,4,5 eller 6 §, utnyttjas för tillfälliga sexuella förbindelser, eller på annat sätt utnyttjas för sexuella ändamål,
2. Utnyttjas i krigstjänst eller tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd,
3. Utnyttjas för avlägsnandet av organ, eller
4. På annat sätt utnyttjas i en situation som innebär ett nödläge för den utsatte,

döms för **människohandel** till fängelse i lägst två och högst tio år. Detsamma gäller den som i sådant syfte som anges i första stycket, (1) till annan för över kontrollen över en person, eller (2) från en annan tar emot kontrollen över en person.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som ännu inte har fyllt 18 år skall dömas för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts. Är brottet som avses i första–tredje styckena mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år.”

Människohandel är till sin natur ett brott mot person och behandlas i Brottsbalken (BrB) kap.4 om brott mot frihet och frid. Människohandelsbrottet skiljer sig från koppleri genom att fokusera på angreppet på offrets frihet snarare än ett tilltänkt utnyttjande¹⁷. För att kunna dömas för människohandel krävs att förövaren med hjälp av olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet, eller med annat otillbörligt medel rekryterar, transporterar, inhyser, tar emot eller vidtar annan liknande åtgärd, och därigenom tar kontroll över en annan person med syftet att utnyttja personen i fråga för till exempel sexuella ändamål, tvångsarbete, organhandel, eller för att på annat sätt utnyttja en person som befinner sig i nödläge. Att ta kontroll över annan med hjälp av otillbörliga medel med syftet att utnyttja personen i fråga är straffbart. Det måste också föreligga ett orsakssamband mellan det otillbörliga medlet och tagande av kontroll. Kontrollen bör innebära ett påtagligt underläge för offret och ett påtagligt inflytande från gärningsmannen över offrets agerande. Kontrollrekvisitet är avgörande för om en gärning ska rubriceras som människohandel eller inte. Vidare är det straffbart att föra

¹⁷ Prop 2001/02:124, s 24.

över kontrollen eller ta emot kontrollen av en person med syftet att utnyttja en person för sexuella ändamål, tvångsarbete, krigstjänst, organdonation, eller för annat ändamål i en situation som innebär nödläge för den utsatte¹⁸.

I det fall offret är under 18 år behöver åklagaren inte bevisa att gärningsmannen använt sig av otillbörliga medel för att genomföra brottet. Detta för att när det gäller barn anses en kontrollsituation kunna uppkomma enbart genom en vuxens psykiska överläge i förhållande till barnet, särskilt när det gäller yngre barn.

Att offret varit under 18 år behöver inte i sig anses tillräckligt för att en sådan kontrollsituation som avses i Brottsbalken 4 kap 1 a § skall anses ha uppnåtts. Ett sådant fall beskrivs i en dom i Stockholms tingsrätt där åtalet vad gällde människohandel beträffande två 17-åriga flickor ogillades¹⁹. Eftersom kontroll ska tas över offret med hjälp av otillbörliga medel ställde domstolen indirekt detta krav trots att det inte behövs när offret är under 18 år.

Koppleri

Brottsbalken (2004:406) 6 kap 12 § Koppleri/grovt koppleri

*”Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för **koppleri** till fängelse i högst fyra år.*

Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, skall han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

*Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för **grovt koppleri** till fängelse i lägst två och högst åtta år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan.”*

Koppleriansvaret träffar den som främjar eller utnyttjar att annan har mer än en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning. Koppleriet kan bedömas som grovt om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande. Ett koppleribrott kan också vara att bedöma som grovt om det har människohandelsliknande inslag och där flickor och kvinnor förs till Sverige i prostitutionssyfte från andra länder.

¹⁸ BrB 4: 1a, 2 st.

¹⁹ Stockholms tingsrätt, 2006-01-20, Mål nr B 8862-04, sid. 82-83.

Straffmaximum för grovt koppleri har höjts från sex till åtta år. Detta bl.a. för att kunna straffa de som planerat och organiserat koppleriverksamhet av människohandelsliknande karaktär men där kravet på otillbörlig påverkan inte kunnat bevisas.

Målsägande- och vittnesbegreppet

Målsägande är den mot vilken brott är begånget eller som därav blivit förnärmad eller lidit skada²⁰. Var och en, som inte är part i målet, får höras som vittne²¹.

Av grundläggande betydelse för frågan om ett brott skall anses ha begåtts mot en person är frågan om mot vem en viss typ av brottslighet anses rikta sig. För att en enskild person ska anses kunna vara målsägande, dvs. den mot vilken brott blivit begånget eller som därav blivit förnärmad eller lidit skada, förutsätts att brottet i fråga anses rikta sig mot enskild och inte mot t.ex. allmänheten eller staten. Den som är målsägande har rätt att bl.a. föra talan om ansvar för brottet och att föra talan om enskilt anspråk, ofta skadestånd, i samband med ett allmänt åtal för brottet. Målsägande har också viss rätt till målsägandebiträde och stödperson.

Människohandel är ett brott mot person där den som utsatts för brottet är att anse som målsägande.

Koppleri är ett brott mot staten och den som utsatts för brottet är generellt sett att betrakta som vittne. Någon motsvarighet till målsägandebiträde för vittnen finns inte. Vittnen har inte heller någon lagstadgad rätt till skadestånd eller rätt att åtföljas av en stödperson under rättegången. När det gäller kopplerimål av människohandelsliknande karaktär har dock ett målsägandebiträde nästan alltid förordnats i praktiken.

Köp av sexuell tjänst

Brottsbalken (2004:406) 6 kap 11 § Köp av sexuell tjänst

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för *köp av sexuell tjänst* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

²⁰ Rättegångsbalken 20 kap. 8 §.

²¹ Rättegångsbalken 36 kap. 1 §.

Köp av sexuell handling av barn

Brottsbalken (2004:406) 6 kap 9 § Köp av sexuell handling av barn

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, förmår ett barn som inte fyllt 18 år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, döms för *köp av sexuell handling av barn* till böter eller fängelse i högst två år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

Utlänningslagen

Utlänningslagen (2005:716) 5 kap. 15 §

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får på ansökan av förundersökningsledaren beviljas en utlänning som vistas här, om det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål skall kunna genomföras. Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader skall på ansökan av förundersökningsledaren ges till en utlänning som vistas här, om

1. det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål skall kunna genomföras,
2. utlänningen klart visat sin vilja att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna,
3. utlänningen brutit alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott som förundersökningen avser, och
4. hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten inte talar emot att tillstånd beviljas.

Om utlänningen vill ha betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, skall på ansökan av förundersökningsledaren ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas om de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 är uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt första stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det och de där angivna förutsättningarna fortfarande är uppfyllda. Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt andra stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det, om det av särskilda skäl finns behov av en längre betänketid och de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 fortfarande är uppfyllda.

Bilaga 3**Rättstillämpning****Hur har bestämmelsen om människohandel tillämpats?**

Den 1 juli 2002 trädde lagändringar i kraft som fastställde straffansvar för brottet människohandel för sexuella ändamål. Den 1 juli 2004 utvidgades straffansvaret till att också omfatta alla former av människohandel inklusive handel med människor inom landets gränser samt människohandel för andra former av utnyttjande, till exempel tvångsarbete och slaveri.

I den text som följer menas med *människohandel för sexuella ändamål* den paragraf (4 kap. 1 a § brottsbalken) i dess lydelse efter den 1 juli 2002 och med *människohandel* (som också kan vara för sexuella ändamål) den paragraf (4 kap. 1 a § brottsbalken) i dess lydelse efter den 1 juli 2004. De domar som finns idag och som rör *människohandel*, rör människohandel för sexuella ändamål, och således har inga andra former av utnyttjande prövats av domstol.

Som en del i sitt uppdrag, analyserar Rikskriminalpolisen de domar från tingsrätter och hovrätter där åklagaren yrkat ansvar för människohandel för sexuella ändamål eller människohandel, samt försök förberedelse eller stämpling till sådant brott. Rikskriminalpolisen har också tagit del av domar där domstolarna prövat gärningspåståenden om koppleri eller grovt koppleri, trots att det i gärningsbeskrivningarna redogörs för ett händelseförlopp som uppvisar mycket stora likheter med, eller är helt identiska med, sådana som skulle kunna medföra ansvar för människohandel för sexuella ändamål eller människohandel. För att kunna ta ställning till hur bestämmelsen har tillämpats har Rikskriminalpolisen valt att redovisa de domar där åklagaren yrkat ansvar för människohandel för sexuella ändamål eller människohandel.

Från den 1 juli 2002 tom den 1 januari 2006 har sex personer dömts för människohandel för sexuella ändamål och tolv personer för människohandel, fördelat på sju ärenden. Antalet avgöranden är relativt få men är bra exempel på hur människohandeln går till, från och i Sverige, och framför allt hur problematiken hanteras av domstolarna. Något avgörande från Högsta domstolen finns ännu inte.

Samtliga målsägande kommer ursprungligen från andra europeiska länder än Sverige och har också rekryterats i ett annat europeiskt land. Mer än hälften av dem hade inte fyllt 18 år när gärningarna begicks. Målsägandens uppgifter har, i samtliga fall, antingen ensamt eller tillsammans med stödbevisning i form av utskrift från avlyssnade samtal legat till grund för domstolarnas bedömning i skuld- och skadestandsfrågorna. I samtliga domar förekommer brott som straffbeläggs i 6 kap. brottsbalken såsom våldtäkt, sexuellt tvång, koppleri och grovt koppleri samt i de flesta fall även brott mot sexköpslagen.

Av domarna framgår att flera tilltalade dessutom dömts för vapenbrott, brott mot narkotikastrafflagen, människosmuggling m.m. I domar t.ex. från Stockholms tingsrätt²² dömdes de tilltalade, förutom för människohandel för sexuella ändamål också för narkotikabrott, vapenbrott, grovt vapenbrott och grovt narkotikabrott, dvs. brott som typiskt bedöms förekomma inom organiserad brottslighet. I de flesta domarna är det tydligt att människohandeln förekommer under mycket organiserade former, men det finns också exempel på människohandel som genomförs av enstaka förövare eller mindre organiserade grupperingar.

I så gott som samtliga domar där de tilltalade åtalats för människohandel för sexuella ändamål eller människohandel, har det framställts alternativa gärningspåståenden om koppleri eller grovt koppleri. Det kan inte tas för givet att den idag förekommande människohandeln lagförs som sådan. Denna slutsats grundas på flera domar där domstolarna bara getts möjlighet att ta ställning till frågor om koppleri eller grovt koppleri, trots att de händelseförlopp som beskrivs skulle kunna bedömas som människohandel. Domarnas utformning och omfattning visar stora variationer. Detsamma gäller för domstolarnas motiveringar och slutsatser i dessa rättsfall.

Domstolarnas tolkning av kravet på användande av otillbörliga medel

Huvudparten av domarna sedan lagstiftningens införande år 2002, där en gärning rubriceras som människohandel för sexuella ändamål eller människohandel rör målsägande som är under 18 år. I dessa fall behöver inte åklagaren bevisa att gärningsmannen använt sig av otillbörliga medel för att rekrytera, transportera, inhysa, ta emot eller vidta någon annan sådan åtgärd med en person, för att ta kontroll över denna.

Följaktligen finns det bara ett begränsat antal domslut²³ där gärningsmannens användande av otillbörliga medel granskas. Detta gör det svårt att bedöma hur domstolarna tolkar rekvisitet och vad som krävs för att det skall anses vara uppfyllt.

I tre av domarna har domstolarna tagit ställning till om målsägandena blivit vilseledda. I ett avgörande från Huddinge tingsrätt²⁴ och i Svea Hovrätt²⁵ 2003 har domstolarna också haft att ta ställning till om gärningsmännen utnyttjat att målsägandena befunnit sig i en utsatt ekonomisk situation i olika avseenden. Svea Hovrätt har i avgörandet från 2003 också haft att bedöma huruvida gärningsmannen använt sig av något otillbörligt medel genom att låsa in målsäganden i en lägenhet. I de avgöranden där åklagaren påstått att gärningsmännen vilselett målsäganden har vilseledandena bestått i att gär-

²² Stockholms tingsrätts domar den 28 februari 2005 i mål B 2689-04, den 2 juni 2005 i mål B 4156-04 och den 20 januari 2006 i mål B 8862-04.

²³ Huddinge tingsrätts dom den 29 april 2004 i mål B 3848-03, Svea Hovrätts domar den 26 juni 2003 i mål B 3605-03 och den 19 september 2006 i mål B 3651-06 samt Hovrätten för Västra Sveriges dom den 18 december 2003 i mål B 4388-03.

²⁴ Huddinge tingsrätts dom den 29 april 2004 i mål B 3848-03.

²⁵ Svea Hovrätts domar den 26 juni 2003 i mål B 3605-03.

ningsmännen lämnat oriktiga uppgifter om syftet med och förhållandena kring vistelsen i Sverige. Endast i Svea Hovrätts dom från 2006²⁶ har omständigheterna bedömts vara sådana att ett vilseledande enligt 4 kap. 1 a § brottsbalken ansågs ha ägt rum.

I de fall då domstolarna har tagit ställning till om gärningsmannen faktiskt vilselett målsäganden verkar domstolarna ha svårigheter att analysera omständigheter som har med hennes egen person att göra. Detta gäller t.ex. när domstolen granskar uppgifter som rör huruvida målsäganden känt till eller förstått att hon riskerade att bli utnyttjad för sexuella ändamål efter ankomsten till Sverige. I de fall då målsäganden tidigare varit utnyttjad i prostitution, ser domstolarna detta som ett bevis för att hon kunnat agera fritt utan påverkan från gärningsmännen, eller att hennes sociala situation förutsätter samtycke. I domsluten formuleras detta t.ex. som att ”målsäganden själv var angelägen att åka” och att målsäganden ”visste vad hon gav sig in i”. Rikskriminalpolisen vill påpeka att det klart framgår av förarbetena till bestämmelsen att målsägandens samtycke till de i 4 kap. 1 a § brottsbalken uppräknade utnyttjandena inte är av rättslig relevans och därför inte skall tillmätas någon ansvarsbefriande verkan²⁷. Detta innebär att domstolarna i första hand ska ta ställning till gärningsmannens agerande, hans avsikt med människohandeln, vilka medel han använde för att rekrytera kvinnan, samt människohandelns ändamål. Granskningen gäller därför inte brottsoffrets karaktär, hennes sinnestillstånd eller huruvida hon kände till och samtyckte till att hon skulle utsättas för t.ex. prostitution.

Ett annat analysproblem visar sig i de avgöranden där målsägandens ekonomiska situation varit föremål för prövning. Domstolarna har valt att resonera kring omständigheter relaterade till målsägandens person och målsägandens möjligheter att påverka sin ekonomiska och sociala situation i ursprungslandet, snarare än situationen i sin helhet. Oklarheter kring eller okunskap om dessa omständigheter har därför ofta medfört att åtalen inte ansetts styrkta, trots att det i avgörandena konstaterats att målsäganden levde under stor ekonomisk press.

Domstolarnas tolkning av kravet på handelsåtgärder

I ett människohandelsfall måste domstolarna ta ställning till vilka handelsåtgärder som gärningsmannen har använt. I den övervägande delen av domarna har de tilltalade åtalats för att ha rekryterat, transporterat samt inhyst målsäganden. Endast i två fall har rekryteringen av kvinnorna inte omfattats av åtalet. I ett av dessa förklarade domstolen att åtalet endast tog sikte på handelsåtgärder som vidtagits efter det att målsägandena kommit till Sverige²⁸.

²⁶ Svea Hovrätts dom den 19 september 2006 i mål B 3651-06.

²⁷ Prop. 2003/04:111 sid.60.

²⁸ Fotnot: Göta Hovrätts dom den 13 juni 2006 i mål B 626-06.

Domstolarnas tolkning av uppsåtet i förhållande till utnyttjandet

Av 4 kap. 1 a § brottsbalken framgår att gärningsmannen ska ha vidtagit de i bestämmelsen beskrivna handelsåtgärderna i syfte att offret ska utnyttjas dvs. det finns ett krav på direkt uppsåt i förhållande till utnyttjandet. I två avgöranden²⁹ menar domstolarna att det direkta uppsåtet ska ha förelegat redan när gärningsmannen inledde människohandelsförfarandet. Denna tolkning har lett till en begränsning i analysen, och haft som konsekvens att domstolarna i vissa fall ogillat åtal för människohandel eftersom gärningsmannens uppsåt inte förelegat vid den nämnda tidpunkten. Så har exempelvis varit fallet i en dom från Svea Hovrätt där omständigheterna kring offrets resa, bland annat att hon betalade sin biljett till Sverige själv, enligt hovrättens mening, inneburit att det inte var visat att det funnits något direkt uppsåt till ett utnyttjande. Resonemang av samma innebörd återfinns också i ett avgörande från Hovrätten över Skåne och Blekinge, där den omständigheten att gärningsmannen påstått sig ha haft en relation med offret ledde till slutsatsen att gärningsmannen inte haft för avsikt att utnyttja offret vid inledandet av transporten till Sverige.

Domstolarnas tolkning av kravet på kontroll

I fyra domar som meddelats av Göteborgs tingsrätt, Stockholms tingsrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge samt Hovrätten för Västra Sverige resonerar domstolarna kring tillämpningen av kontrollrekvisitet³⁰.

Flickor under 18 år som målsägande och kontrollrekvisitet

I förarbetena till lagstiftningen påpekas att kontrollsituationen torde uppkomma redan genom den vuxnes psykiska överläge i förhållande till ett barn under 18 år. Denna omständighet åberopas genomgående i avgörandena. I domarna förekommer dock också kommentarer rörande kontrollrekvisitet som följer resonemangen kring otillbörlighetsrekvisitet som visar att domstolen inte har kunnat acceptera att gärningsmannen hade kontroll över offret trots att hon varit under 18 år. I ett avgörande från Stockholms tingsrätt³¹ där målsäganden var 17 år då hon utsattes för människohandelsbrottet, konstaterade t.ex. domstolen att gärningsmännen inte hade kontroll över henne eftersom hon hade möjlighet att fly och hade tillgång till en returbiljett.

I Göteborgs respektive Stockholms tingsrätter³² ansågs kontrollen bestå i att gärningsmännen som vuxna befann sig i ett överläge gentemot målsäganden

²⁹ Svea Hovrätts dom den 19 september 2006 i mål B 3651-06 och Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 11 januari 2006 i mål B 2429-05.

³⁰ Göteborgs tingsrätts dom den 13 juli 2005 i mål B 4385, Stockholms tingsrätts dom den 28 februari 2005 i mål B 2698-04, Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 11 januari 2006 i mål B 2429-05 och Hovrätten för Västra Sveriges dom den 18 december 2003 i mål B 4388-03.

³¹ Stockholms tingsrätts dom den 28 februari 2005 i mål B 2698-04.

³² Göteborgs tingsrätts dom den 13 juli 2005 i mål B 4385 och Stockholms tingsrätts dom den 28 februari 2005 i mål B 2698-04.

som var under 18 år. I bägge fallen vilseledde dessutom gärningsmannen målsäganden om resans förutsättningar och utlovade dem ekonomiska förmåner. I avgörandena från Hovrätten över Skåne och Blekinge³³ och Hovrätten för Västra Sverige³⁴ ansågs gärningsmannen ha utövat kontroll över målsäganden genom hot, och genom att ha misshandlat och utsatt dem för sexuella övergrepp.

Kontrollrekvisit och samtycke

När domstolarna bedömer huruvida kontrollrekvisitet är uppfyllt fokuserar de ofta på i vilken omfattning målsäganden samtyckt till de omständigheter som uppges ha utgjort kontrollen. Också här läggs, på samma sätt som vid resonemangen kring användandet av otillbörliga medel vikt vid målsägandens inställning till och tidigare erfarenheter av att ha varit utsatt för prostitution. Denna typ av resonemang återfinns bland annat i det ovan nämnda avgörandet från Stockholms tingsrätt, där domstolen i resonemanget kring kontroll också lägger avgörande vikt vid målsägandenas ålder och möjligheter att ta vara på sig själva.

Av bestämmelsens utformning framgår att det skall föreligga ett orsakssamband mellan de otillbörliga medlen och handelsåtgärden och att detta skall leda till att gärningsmannen får kontroll över offret. Endast undantagsvis förekommer uttryckliga resonemang kring detta orsakssamband.

Påföljdsval och straffmätning

En gärningsman som anses skyldig till ett människohandelsbrott kan dömas till fängelse i lägst två och högst tio år. Vanligtvis ingår dessutom flera brott i den utdömda påföljden. Hitintills har tingsrätterna utdömt förvånansvärt låga straff för detta brott. Vid en genomgång av de domar där tingsrätten dömt för människohandelsbrott har det lägst utdömda fängelsestraffet uppgått till två år och två månader, medan det längst utdömda straffet uppgått till fem år och sex månader. När det gäller den dom där den tilltalade dömdes till det *lägre* straffet dömdes denne bara för människohandel. I den dom där den tilltalade dömdes till det *längre* straffet dömdes han också bl.a. för våldtäkt. I övriga domar har gärningsmännen dömts för människohandel och brott enligt 6 kap. brottsbalken, vanligtvis koppleri eller grovt koppleri. Rikskriminalpolisen anser att det är högst angeläget att domstolarna detaljerat redovisar grunderna för sina val av påföljd i dessa brott. I de domar som hitintills avkunnats är motiveringarna rörande straffpåföljden alltför kortfattade. Ofta framgår det inte heller vilka omständigheter som påverkat bedömningen av straffvärdet.

Detta kan jämföras med påföljderna i de domar som rör bland annat koppleri eller grovt koppleri som varit av människohandelsliknande karaktär. Enligt lagstiftningen ska den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt

³³ Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 11 januari 2006 i mål B 2429-05.

³⁴ Hovrätten för Västra Sveriges dom den 18 december 2003 i mål B 4388-03.

utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, dömas för koppleri till fängelse i högst fyra år. När brottet anses som grovt, t.ex. genom att gärningsmannen bedrivit verksamhet i större omfattning, om den medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan, kan han dömas för grovt koppleri till fängelse i lägst två och högst åtta år.

Under perioden från 1 januari 1999 till 31 december 2006 avslöjar domarna för koppleri och grovt koppleri ett tillvägagångssätt som uppvisar stora likheter med människohandel. I de domar som avser gärningar som begåtts före den 1 juli 2002, är händelseförloppen så gott som identiska med de där domstolarna senare tillämpat 4 kap. 1 a § brottsbalken. Målsäganden kommer från samma ursprungsländer, har likartad ekonomisk och social bakgrund, och har rekryterats och transporterats under snarlika förhållanden.

I de domar där gärningarna avsett koppleri eller försök till koppleri har domstolarna som lägst dömt gärningsmännen till fängelsestraff om sex månader och som längst till fängelsestraff om två år och sex månader. I övriga domar har fängelsestraffen legat runt ett år och sex månader. Också i dessa fängelsestraff har domstolarna inkluderat annan brottslighet. När det gäller fängelsestraff för grovt koppleri motsvarar dessa straffen för människohandel för sexuella ändamål och människohandel. Det lägsta fängelsestraffet bestämdes till två år och det längsta till sex år.

Rikskriminalpolisen anser att det är av stor vikt för tillämpningen att domstolarna i domsluten förklarar de omständigheter som motiverar längden av ett fängelsestraff. Det är särskilt viktigt att klarlägga vilka omständigheter som kan föranleda ett fängelsestraff som ligger i den övre delen av straffskalan.

Strafföreläggande och villkorlig dom för koppleri

Strafföreläggande innebär att en person till godkännande föreläggs ett bötesstraff efter vad åklagaren anser att brottet bör föranleda. Villkorlig dom eller sådan påföljd i förening med böter får föreläggas genom strafföreläggande om det är uppenbart att rätten skulle döma till sådan påföljd (RB 48:2 jämfört med RB 48:4 2 st). Personen måste godkänna straffet. Har ett föreläggande godkänts gäller det som en dom som har vunnit laga kraft (RB 48:3 2 st). Åtal väcks således inte och domstolen kommer inte att pröva gärning, påföljdsval eller straffmätning. Den som erhåller en villkorlig dom får automatiskt en prøvotid om två år. När domstolen väljer att döma någon till villkorlig dom måste den ta i beaktande om det finns risk att gärningsmannen gör sig skyldig till fortsatt brottslighet. Domstolen kan inte utdöma villkorlig dom när gärningens straffvärde talar emot detta.

Under 2006 har en åklagare i Skåne län utfärdat ett strafföreläggande och en villkorlig dom för koppleri av människohandelsliknande karaktär.

Ärendet rörde en man från Slovakien som då brottet ägde rum var bosatt i Malmö. Tillsammans med en annan man från Slovakien förde han två slovakiska kvinnor till Sverige för att utnyttja dem för prostitutionsändamål. De båda kvinnorna inkvarterades hemma hos gärningsmannens familj i Malmö. Med hjälp av sin mobiltelefon skötte mannen försäljningen av kvinnorna till sexköpare i regionen. Mannens hustru var också behjälplig i försäljningen av kvinnorna. Polisen kunde identifiera sammanlagt sex män som köpare av sexuella tjänster. Förhör hölls med kvinnorna som inte ville eller kunde berätta något om brottförloppet. Kvinnorna nekade hjälp till boende och kontakt med socialförvaltningen, och återvände istället till den misstänkte mannens lägenhet i Malmö. Efter några dagar återvände kvinnorna till Slovakien. Gällande den först nämnde slovakiske mannen utfärdade åklagaren ett straffföreläggande och en villkorlig dom för koppleri. Förundersökningen rörande de andra två lades ned av åklagaren.

Rikskriminalpolisen anser att åklagarens förfarande i detta fall är anmärkningsvärt. Gärningsbeskrivningen innehåller element som enligt lagstiftningen bör klassificeras som människohandel för sexuella ändamål, alternativt som människohandelsliknande brott dvs. koppleri eller grovt koppleri. Både brottets art och gärningens straffvärde talar för ett fängelsestraff och för att domstolen skulle döma till en sådan påföljd. Genom att ge gärningsmannen ett strafföreläggande lämnas brottsoffren utanför processen. De förlorar rätten till stöd och assistans, samt möjligheten att begära skadestånd från gärningsmannen eller från Brottsoffermyndigheten.

Domar avkunnade 2006 i Stockholms län

Bilaga 4

1 A : 2006 Dom i Stockholms Tingsrätt 2006-01-20, Mål nr 8862-04.

1. Kvinna f. 73, Estland
Brott: Människohandel
Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 4 år 6 månader
Livstids utvisning
Förverkat värde av koppleriverksamhet 304 800:- (solidariskt)

2. Man f. 80, Estland
Brott: Människohandel
Grovt koppleri
Vapenbrott
Påföljd: Fängelse 2 år 6 månader
Livstids utvisning
Förverkat värde av koppleriverksamhet 304 800:- (solidariskt)

3. Man f. 83, medborgare i Estland
Brott: Människohandel
Grovt koppleri
Vapenbrott
Påföljd: Fängelse 2 år 6 månader
Livstids utvisning
Förverkat värde av koppleriverksamhet 304 800:- (solidariskt)

4. Man f. 72, Estland
Brott: Koppleri
Påföljd: Fängelse 10 månader
Utvisning 5 år
Förverkat värde av koppleriverksamhet 6 000:-

- I samma mål dömdes 5 män till dagsböter, varav 3 för att de köpt sexuella tjänster och 2 för att de försökt köpa sexuella tjänster.
- Offer: 15 flickor/kvinnor från Estland i åldrarna 16-35 år.

1 B : 2006 Dom i Svea hovrätt 2006-05-09, Mål nr B 21149-06.

1. Kvinna f. 73, Estland
Brott: Människohandel
Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 5 år
Livstids utvisning
- Gärningsmännen under punkterna 2-4 drog tillbaka sina överklaganden i hovrätten.

2 A : 2006 Dom i Stockholms Tingsrätt 2006-07-27, Mål nr B31582-05.

1. Kvinna f.69, Ryssland
Brott: Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 2 år och 2 månader
Utvisning 10 år

2. Kvinna f.80, Ryssland
Brott: Grovt koppleri
Brukande av falsk urkund
Påföljd: Fängelse 2 år och 6 månader
Utvisning 10 år

3. Kvinna f.81, Ryssland
Brott: Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 2 år

4. Kvinna f.81, Statslös, bosatt i Sverige
Brott: Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 2 år

- I samma mål dömdes 8 män till dagsböter för att de köpt sexuella tjänster.
- Offer: 10 flickor/kvinnor från Ryssland i åldrarna 20-25 år.

Domar avkunnade 2006 i Östergötlands län

1 A : 2006 Dom i Norrköpings Tingsrätt 2006-02-14, Mål nr B 982-05.

1. Man f. 79, Slovakien
Brott: Människohandel
Koppleri
Skadegörelse
Påföljd: Fängelse 3 år.
Utvisning 10 år

2. Kvinna f. 79, Slovakien
Brott: Människohandel
Koppleri
Påföljd: Fängelse 2 år 6 mån.
Utvisning 10 år

3. Man f. 82, Bosnien och Hercegovina
Brott: Människohandel
Påföljd: Fängelse 2 år 6 mån.

4. Man f. 81, Serbien och Montenegro
Brott: Människohandel, 4 kap. 1 a § 2 st. 2 p.
Koppleri
Narkotikabrott
Påföljd: Fängelse 2 år 8 mån.

5. Man f. 79, Serbien och Montenegro
Brott: Människohandel
Olovlig försäljning av alkoholdrycker
Försök till ovan
Olovligt innehav av alkoholdrycker
Påföljd: Fängelse 2 år 4 mån.

6. Man f. 77, Bosnien och Hercegovina
Brott: Medhjälp till människohandel
Påföljd: Fängelse 1 år 6 mån.

7. Man f. 78, Forna Jugoslavien
Brott: Koppleri
Narkotikabrott
Påföljd: Fängelse 1 år 6 mån.

8. Man f. 76, Syrien
Brott: Koppleri
Medhjälp till koppleri
Bedrägeri
Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Fängelse 1 år 3 mån.

- I samma mål dömdes 9 män till dagsböter, varav 7 för att de köpt sexuella tjänster och 2 för att de försökt köpa sexuella tjänster.
- Offer: 2 kvinnor från Slovakien 20 respektive 28 år.

1 B : 2006 Dom i Göta hovrätt 2006-06-13, Mål nr B 626-06.

Tre av domarna överklagades till hovrätten avseende gärningsman 4, 7 och 8:

4. Man f. 81, Serbien och Montenegro
Brott: Människohandel, 4 kap. 1 a § 2 st. 1 p. brottsbalken
Koppleri
Narkotikabrott
Påföljd: Fängelse 3 år 2 mån.

7. Man f. 78, Forna Jugoslavien
Brott: Människohandel, 4 kap. 1 a § 2 st. 1 p. brottsbalken
Narkotikabrott
Påföljd: Fängelse 2 år 2 mån.

8. Man f. 76, Syrien
Brott: Koppleri
Medhjälp till koppleri
Bedrägeri
Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Fängelse 1 år 3 mån.

Domar avkunnade 2006 i Skåne län

1. Man f. Slovakien, bosatt i Sverige
Brott: Koppleri
Påföljd: Villkorlig dom och strafföreläggande utfärdat av åklagare.

- Offer: 2 kvinnor från Slovakien.

Domar avkunnade 2005-2006 i Södermanlands län

1 A : Deldom i Katrineholms tingsrätt 2005-07-15, Mål nr B 133-05.

1. Man f. 63, Bosnien och Hercegovina
Brott: Våldtäkt
Grovt koppleri
Försök till grovt koppleri
Olaga hot
Hot mot tjänsteman
Påföljd: Fängelse 3 år 4 månader
  2. Man f. 68, ursprungligen från Makedonien men numera svensk medborgare
Brott: Grovt koppleri
Försök till grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 2 år 4 månader
- I samma mål dömdes 4 män till dagsböter för att de köpt sexuella tjänster.
  - Offer: 5 flickor/kvinnor från Sverige mellan 17-48 år

Deldom i Svea hovrätt 2005-10-21, Mål nr B 5960-05.

1. Man f. 63, Bosnien och Hercegovina
Brott: Våldtäkt
Grovt koppleri
Olaga hot
Hot mot tjänsteman
Påföljd: Fängelse 4 år
2. Man f. 68, ursprungligen från Makedonien men numera svensk medborgare
Brott: Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 2 år 4 månader

1 A : Dom i Katrineholms tingsrätt 2006-04-12, Mål nr B 133-05.

2. Man f. 68, ursprungligen från Makedonien men numera svensk medborgare
Brott: Människohandel för sexuella ändamål, i dess lydelse före 1 juli, 2004
Försök till människohandel för sexuella ändamål, i dess lydelse före 1 juli, 2004
Våldtäkt
Olovligt förfogande
Människosmuggling
Försök till brott mot utlänningslagen

- Påföljd: Försök till människosmuggling
Fängelse 4 år 6 månader
3. Kvinna f. 75, Rumänien- bosatt i Sverige
Brott: Människohandel för sexuella ändamål, i dess lydelse före 1 juli, 2004
Försök till människohandel för sexuella ändamål, i dess lydelse före 1 juli, 2004
Påföljd: Fängelse 3 år
4. Man f. 86, Albanien- bosatt i Grekland
Brott: Människosmuggling
Påföljd: 100 dagsböter
5. Man f. 74, Serbien och Montenegro- bosatt i Sverige
Brott: Människosmuggling
Påföljd: 100 dagsböter
6. Kvinna f. 59, ursprungligen från Bosnien och Hercegovina men numera svensk medborgare
Brott: Försök till människosmuggling
Påföljd: 80 dagsböter
7. Kvinna f. 61, ursprungligen från Jugoslavien men numera svensk medborgare.
Brott: Försök till människosmuggling
Olovligt förfogande
Påföljd: Villkorlig dom och 80 dagsböter
- Ytterligare en kvinna dömdes för försök till bedrägeri
  - Offer: 3 kvinnor från Rumänien, 2 kvinnor från Bulgarien och 1 kvinna från Albanien i åldrarna 23-30 år.

1 B : Dom i Svea hovrätt 2006-09-19, Mål nr B 3651-06.

2. Man f. 68, ursprungligen från Makedonien men numera svensk medborgare
Brott: Människohandel för sexuella ändamål, i dess lydelse före 1 juli, 2004
Försök till människohandel för sexuella ändamål, i dess lydelse före 1 juli, 2004
Våldtäkt
Olovligt förfogande
Påföljd: Fängelse 4 år 6 månader
3. Kvinna f. 75, Rumänien- bosatt i Sverige
Brott: Människohandel för sexuella ändamål, i dess lydelse före 1 juli, 2004

Försök till människohandel för sexuella ändamål, i dess lydelse före 1 juli, 2004

Påföljd: Fängelse 3 år

4. Man f. 86, Albanien- bosatt i Grekland

Brott: Människosmuggling

Påföljd: 100 dagsböter

5. Man f. 74, Serbien och Montenegro- bosatt i Sverige

Brott: Människosmuggling

Påföljd: 100 dagsböter

6. Kvinna f. 59, ursprungligen från Bosnien och Hercegovina men numera svensk medborgare.

Åtal om försök till människosmuggling ogillades.

7. Kvinna f. 61, ursprungligen från Jugoslavien men numera svensk medborgare.

Brott: Olovligt förfogande

Påföljd: Villkorlig dom och 80 dagsböter

Bilaga 5

Brottsförebyggande rådet*Anmälda Brott År 2006*

Hela landet	Antal
Koppleri inkl. grovt	58
Sexköpsbrott	162
Människohandel (samtliga former)	37
Blekinge län	
Koppleri inkl. grovt	0
Sexköpsbrott	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Dalarnas län	
Koppleri inkl. grovt	0
Sexköpsbrott	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Gotlands län	
Koppleri inkl. grovt	1
Sexköpsbrott	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Gävleborgs län	
Koppleri inkl. grovt	0
Sexköpsbrott	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Hallands län	
Koppleri inkl. grovt	0
Sexköpsbrott	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	1
Jämtlands län	
Koppleri inkl. grovt	0
Sexköpsbrott	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0

Jönköpings län	
Koppleri inkl. grovt	3
Sexköpsbrott	7
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Kalmar län	
Koppleri inkl. grovt	0
Sexköpsbrott	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	2
Kronobergs län	
Koppleri inkl. grovt	0
Sexköpsbrott	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Norrbottens län	
Koppleri inkl. grovt	3
Sexköpsbrott	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	1
Skåne län	
Koppleri inkl. grovt	8
Sexköpsbrott	41
Människohandel (för sexuella ändamål)	4
Människohandel (för andra ändamål)	1
Stockholms län	
Koppleri inkl. grovt	26
Sexköpsbrott	82
Människohandel (för sexuella ändamål)	9
Människohandel (för andra ändamål)	7
Södermanlands län	
Koppleri inkl. grovt	1
Sexköpsbrott	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Uppsala län	
Koppleri inkl. grovt	1
Sexköpsbrott	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	2
Värmlands län	
Koppleri inkl. grovt	2
Sexköpsbrott	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0

Västerbottens län	
Koppleri inkl. grovt	1
Sexköpsbrott	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Västernorrlands län	
Koppleri inkl. grovt	0
Sexköpsbrott	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	1
Människohandel (för andra ändamål)	3
Västmanlands län	
Koppleri inkl. grovt	1
Sexköpsbrott	4
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Västra Götalands län	
Koppleri inkl. grovt	8
Sexköpsbrott	19
Människohandel (för sexuella ändamål)	5
Örebro län	
Koppleri inkl. grovt	0
Sexköpsbrott	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0
Östergötlands län	
Koppleri inkl. grovt	3
Sexköpsbrott	3
Människohandel (för sexuella ändamål)	2